

ST. OLAV

KATOLSK KIRKEBLAD NR. 1 - 2012

Caritas' Infosenter: stor pågang s. 4

BERNT GULBRANDSEN BISTÅR PÅ CARITAS' INFOSENTER. FOTO: CARITAS/PETER KRISTVIK RISHOLM

- Velkommen til olsok s. 3
- Samvittighet i skvis s. 12
- Himmel og jord s. 20

- Bibelske gleder s. 22
- Sannhetsserum s. 28
- Full fart i Kristiansand s. 38

**Liturgi
og Rolls Royce** s. 6

I ferd med å bli voksne?

Ved starten av året er det fristende å ta en titt i krystallkula. Hva vil fremtidens historikere si om oss? Her er en mulig overskrift over perioden vi er inne i: «2000–2030: Den katolske kirke i Norge blir voksen.»

Å bli voksen er en normal livsfase, samtidig er den langt fra smertefri. Det er mye i denne analogien som passer på Den katolske kirke i Norge akkurat nå. For å ta én ting: Å bli voksen vil si å bli selvstendig. Kirken i Norge har frem til nå ikke stått på egne ben. Alle er klar over at dette er tilfelle på økonomiens område, men det gjelder ikke bare der.

Vi har levd i et land med et sterkt kristent nærvær, fremfor alt gjennom den lutherske statskirken. Den katolske kirke i Norge har – som en typisk tenåring – gjennom mesteparten av sin historie siden gjenkomsten i 1843 stått i tydelig og til dels aggressiv opposisjon til denne flertallskristendommen. Samtidig har vi nytt godt av den. Den typiske forklaring av katolisismen kunne ta utgangspunkt i noe folk kjente og så legge til det «særkatolske» (som ofte er alt annet enn sært om man ser ut over Norges grenser). Katolsk kristendom kunne presenteres som kristendom med et lysere menneskesyn, paven og Jomfru Maria samt kanskje en liten sky røkelse og en skvett rødvin.

Denne tiden er forbi. Trosfremstilling i dag må være mye mer helhetlig. Vi kan ikke ta for gitt en kristen referanseramme eller kristne etiske reflekser. Alt må forklares fra bunnen av, og det gjelder både religionsundervisning internt og formidling utad. Dette er ikke bare en ulempe, for det gir en mulighet til å fremstille katolsk tro ut fra egne premisser, ikke som kontrast til noe annet. Samtidig krever det mer omfattende utdanning av dem som skal formidle troen. Skal vi ta mål av oss til å «ikke bare bli et eksotisk innslag, men rett og slett den katolske, alminnelige kirke» her i landet, som

diakon Ole-Martin Stamnestrø sier i intervjuet på side seks, kreves det faktisk en vilje til trosfordypning hos alle Kirkens medlemmer, ikke bare «de profesjonelle».

Kirken i Norge har i sin nyere historie nytt godt av blodoverføringer fra stadig nye katolske innvandrere og et lite antall, men høyt motiverte, norske konvertitter. Dette har kamuflert et stort frafall fra generasjon til generasjon. Mennesker skal fritt velge om de vil overta sine foreldres religion. Men størrelsen på trostapet vi har sett, indikerer allikevel en svakhet i det katolske livet som er lett å glemme i våre dager med sprenge kirker søndag etter søndag. Også for å motvirke dette, trengs mer trosfordypning.

Det er denne fordypningen pave Benedikt utfordrer oss til i løpet av Troens år, som begynner kommende oktober, på 50-årsdagen for innledningen av Det annet vatikankonsil, og som p. Arnfinn Haram omtaler i sin artikkel på side ti.

En mer voksen katolsk kirke i Norge vil kunne spille en rolle som kristen stemme og aktør i samfunnet fremover – nå som en mer likeverdig partner med dem vi tidligere var i så heftig opposisjon til. At denne rollen er sårt tiltrengt, kan vi se både i den etiske debatten og for eksempel på de katolske skolene eller i møte med nye arbeidsinnvandrere. Alt sammen temaer som berøres i årets første *St. Olav*. Godt nytt år, og god lesning!

Heidi H. Øyma

***

Fra og med dette nummeret har Bjørn Are Davidsen fast spalte i St. Olav. Vi har døpt den «Sannhetsserum» for å antyde både en uhøytidelig tone og behovet for jevnlig doser av medisinen den inneholder. Davidsen har tatt utfordringen det er å kommunisere kristne perspektiver i vår tid. Han er ikke redd for å popularisere sitt stoff, samtidig skal det

godt gjøres å ta ham i feil – og gjør man det, er han straks villig til å korrigeres. Davidsen tematiserer og problematiserer populære vrangforestillinger om tro og troende, forestillinger som er mye mer utbredt enn vi liker å innse. Han er medlem av Den norske kirke og foreningen Skepsis. Bloggen dekodet.blogspot.com er herved anbefalt!

***

*Selv om det er vanskelig å spå om fremtiden, er det i alle fall sikkert at Posten fra og med 1. januar i år har satt opp portoen for blader som St. Olav med 15 %. Det antydes at 2013 kan bringe ytterligere prisøkning. Posten har ingen konkurrenter i dette markedet og kan derfor gjøre slike ting uten særlig redsel for å tape kunder, men det går hardt ut over foreninger og organisasjoners publiseringsmuligheter. Flere blader vil sannsynligvis enten gå dukken eller redusere antall utgivelser, men St. Olav fortsetter foreløpig som før. Dette kan vi først og fremst gjøre fordi våre biskoper ønsker å satse på bladet, men også takket være våre leseres gavmildhet. I 2011 bidro dere med nesten 400 000 i bidrag til bladet. **En stor takk til dere alle!***

St. Olav – katolsk kirkeblad hvori opptatt «Klippen» (Midt-Norge, 1950-78), «Stella Maris» (Nord-Norge, 1950-68) og «Broen» (Landsdekkende, - 2009).

Utgiv av:

Norsk Katolsk Bisperåd
Nr. 1. 2012, årgang 124 – ISSN 0802-6726
Oslo katolske bispedømme tlf.: 23 21 95 00
Trondheim Stift tlf.: 73 52 77 05
Tromsø Stift tlf.: 77 68 56 04

Adresse:

Akersveien 5, 0177 Oslo
Faks: 23 21 95 01 E-post: kirkeblad@katolsk.no
www.katolsk.no/kirkebladet

Redaktør: Heidi H. Øyma (HHØ)

Redaksjon:

Kristine Dingstad (KD), Sr. Anne Bente Hadland OP (ABH),
P. Per Einar Odden (PEO)

Nord-Norge-kontakt: Stiftskontoret tlf.: 77 68 42 77

Midt-Norge-kontakt:

Stiftskontoret tlf.: 73 52 77 05, faks: 73 52 87 90

Trykk: JMS Mediasystem **Opplag:** 60 300

Redaksjonsslutt: 6.2. Deadline for neste nr: 7.3

Innfelt forsidebilde – Foto: Eskil Skjeldal

Signerte artikler står for forfatterens regning.

Gaver til St. Olav kirkeblad fra utlandet:

Sparebanken Pluss, Postboks 200, 4662 Kristiansand

BIC/SWIFT: PLUSNO22 IBAN: NO43 3000 2275 321

Olsok 2012

Den katolske kirkes olsokfeiring i Trondheim og på Stiklestad

Be for oss, Hellig Olav, Norges evige konge
Du som kristnet folk og land, Kristi tjener, kong Olav
Be for oss, Hellig Olav, Norges evige konge

Fredag 27. juli

NB: Anledning til skriftemål i St. Olav domkirke.

18.30: Åpningsmesse i St. Olav domkirke

Sosialt samvær i foreningslokalet etter messen.

Tilbud om rimelig mat og drikke. Utdeling av bestilte billetter m.m. Salg av olsokmateriale i St. Eysteine bokhandel.

Lørdag 28. juli

11.00: Buss til Stiklestad, med Ulf Schancke og Egil Mogstad som liturgiske ledere. NB: Påmelding til buss, pga. begrenset antall plasser i bussen.

13.00: Prosesjon fra Teglverkstomta til gamle Stiklestad kirke.

14.00: Pontifikal høymesse i Stiklestad gamle kirke. Avsluttes med prosesjon til kapellet.

16.00: Middag i Borggården. NB: Må bestilles på forhånd. Mat kan også kjøpes i kafeene.

18.00: Spelet om Heilag Olav. Varighet ca. 2 timer. Billett kan forhåndsbestilles hos oss.

20.00: Økumenisk Olavsvake i Stiklestad gamle kirke, med biskop Bernt Eidsvig Can.Reg. og ledende biskop i Den norske kirke, Helga Haugland Byfuglien.

21.30: Retur med buss tilbake til Trondheim etter Olavsvaka.

Søndag 29. juli

08.00: Pontifikal høymesse i Nidarosdomen, med våre biskoper Bernt Eidsvig og Berislav Grgić, med gjester fra inn- og utland.

09.30: Tilbud om rimelig frokost i foreningslokalet ved St. Olav domkirke etter messen. Åpent hus hele søndag i foreningslokalet, med salg av smørbrød/kaker, kaffe, m.m.

11.00: Messe (lest søndagsmesse).

12.30: Bekransing av hellig Olav på Nidarosdomens vestfront.

13.00: Olsokforedrag, ved forfatter Lars Roar Langslet, i St. Olav.

15.30: Middagsbønn i St. Olav domkirke, tilbedelse av Det hellige sakrament. Omvisning i Nidarosdomen ved Egil Mogstad (NB: Tidspunkt ikke fastsatt).

16.00: Katolsk «Vandring med Olav gjennom byen», til Nidarosdomen, ved Egil Mogstad og Ulf Schancke.

16.00: Messe på polsk.

17.00: 2. vesper i St. Olav domkirke.

18.00: Messe på engelsk.

19.30: Felles varmt måltid og sosialt samvær i foreningslokalet ved St. Olav domkirke.
NB: Påmelding på forhånd!

Antemensale til nye St. Olav kirke i Trondheim, malt av sr. Else Marie Nordland OP.

Mandag 30. juli

09.00: Buss til Taura Mariakloster og Munkeby Mariakloster, med lunsj i Klostergården.

NB: Påmelding til buss og felles lunsj. Kun et begrenset antall plasser i bussen. Kjører en med egen bil, kan vi ta imot påmelding til felles lunsj i Klostergården.

Merk: Det kan bli noen korrigeringer vedr. tidspunkt, men dagene er fastlagt.

Praktisk informasjon:

For påmeldinger og mer informasjon, kontakt

• Unn Lindgard Madsø:

unn.madso@katolsk.no,

mobil 916 72 357 eller

• Anne-Merete Edsberg:

anneme@broadpark.no, mobil 482 83 597

Påmeldinger blir registrert ved innbetaling til:

Trondheim Stift, Midt-Norge; mn@katolsk.no, Sverres gt 1, 7012 Trondheim, konto 4200.50.24980.

Merk innbetalingen «Olsok 2012»

Frist for påmeldinger er 20. juli for buss til Stiklestad, middag og Spelet om Heilag Olav.

Priser ved forhåndsbestilling av billetter og middag i Borggården (inkl. grupperabatt):

• Buss tur/retur fra St. Olav domkirke til Stiklestad: kr 250.- for voksne

• «Spelet om Heilag Olav» 31. juli: voksne: 350,-; barn 4–12 år: 180.-

• Middag i Borggården på Stiklestad: sodd kr 265.-, eller buffet kr 295,- pr. pers.

• Heldagstur med buss fra St. Olav domkirke til Taura Mariakloster og Munkeby Mariakloster: kr 450.- for voksne; barn 4-12 år: kr 150.-. Lunsj: (pris kommer senere).

Tilbud om rimelige måltider i foreningslokalet i St. Olav domkirke, Schirmers gt. 1. NB: Familierabatt!

Fredag kveld 27. juli sosialt samvær etter kveldsmessen: En betaler for det en spiser/drikker.

Søndag 29. juli kl. 09.30: frokost kr 50.-.

Søndag kveld: varmmat kr 150.- (ikke inkludert drikke). Påmelding.

Åpent hus hele søndag 29. juli: smørbrød, kaker m.m. Forslag til overnatting i Trondheim:

• Birgittaklosteret, Tiller: post@birgitta.katolsk.no; 72 89 40 00

• Nidaros Pilegrimsgård: post@pilegrimsgarden.no; 73 52 50 00

• Comfort Hotel Park: co.park@choice.no; 73 83 39 00

Olavsfestdagene i Trondheim åpner lørdag formiddag den 28. juli, og varer ut uke 31. Se olavsfestdagene.no.

Caritas' informasjonssenter

Umiddelbar suksess og enormt behov

Av sr. Anne Bente Hadland OP

I september 2011 åpnet Caritas dørene til Informasjonssenteret for arbeidsinnvandrere sentralt i Oslo. Bernt Gulbrandsen leder prosjektet og tar imot i lokaler med inngang fra gaten, hvor folk kan komme med sine spørsmål og bekymringer.

De er alltid to på jobb samtidig, og de avsetter minst 30 minutter til hver som kommer innom, sier han.

– Mye går ut på å høre på folk, la dem snakke og så veilede dem videre. Vi gjør ikke NAVs jobb for dem, men vi kan forklare folk veien videre. Det vi gir av informasjon er sånn som man alltid lurer på, hvordan det norske arbeidsmarkedet fungerer, hvordan boligmarkedet fungerer, spørsmål om familiegjengeforening osv. Her er data-maskiner til disposisjon og informasjonsmateriell om det norske samfunn.

Infosenteret har vært en umiddelbar suksess. Caritas har grepet fatt i et reelt behov – og de merker forandringer i konjunktorene.

– Nå er ca 30 % av dem som kommer hit, fra spansktalende land – slik var det ikke før. To tredjedeler av disse er spanjoler, mens en tredjedel er innvandrere til Spania og har arbeids- og oppholdstillatelse der, men altså ikke arbeid, derfor kommer de hit. Vi merker trykket fra Sør-Europa. Den største gruppen nå er spansktalende, nest største er polakker, deretter litauere.

Ønsker flere frivillige

På senteret er det folk med latin-amerikansk, polsk og litauisk bakgrunn, i tillegg til norsk. De har per i dag tre deltidsstillinger og en heltid – nok til å ha åpent tre dager i uken,

Tilstrømningen er stor til de spartanske lokalene.

men målet er å utvide, og det tilsier også tilstrømningen.

– Vi har også noen frivillige, men kan trenge flere. I tillegg til språkkunnskaper ut over norsk og engelsk må de frivillige kunne gi grunnleggende informasjon om det norske samfunn og hvordan prosedyrene er om man vil ha jobb og slå seg ned her. Vår oppgave er å gi basisinformasjon om hvor de kan gå videre. I tillegg kan vi hjelpe til med elektronisk registrering – alle som kommer har kanskje ikke ferdigheter med bruk av pc, og UDIs apparat er ikke så brukervennlig at det gjør noe. Vi kan være behjelpelige med å oversette CVer, eller sette dem opp. Så vi trenger kvalifiserte frivillige! For 2012 håper vi på 2,6 mill i støtte – da

vil vi kunne drive forsvarlig, ha åpent i sommermånedene, ha fire stillinger og holde åpent fire dager i uka, og det trengs.

– Vi kan hjelpe til med å finne juridisk veiledning, henviser til fri rettshjelp, jussbuss og arbeidstilsynet. Vi får en slags ombudsmannsrolle. Det hender at vi kommer over folk som er grovt utnyttet i arbeidslivet. Da kan det hende at vi skriver på vegne av dem, men vi er primært et informasjons- og veiledningssenter. Vi kan ikke bli saksbehandlere eller sosialkontor. Men det er en balansegang. Vi kan ikke la folk gå ut av døren uten hjelp. Vi strekker oss langt og lenger enn det offentlige.

Senteret har på kort tid blitt svært populært.

– Siden starten har vi i snitt hatt 20 besøkende per dag, og vi har nesten ikke annonsert det. Det går fra munn til munn.

Mange faller utenfor

Gulbrandsen forteller at senteret har avdekket et stort behov. Mange av dem som kommer, er høymotiverte og velutdannede, men klarer ikke å manøvrere i det norske arbeidsmarkedet.

– Vi er Den katolske kirkes sosiale arm, og det vi gjør her fyller helt åpenbart et stort behov i velstandsnorge. Det er mange som faller utenfor, og vi får folk inn dørene som absolutt ikke hører til blant dem man vanligvis ville

Dette er en sak for arbeidstilsynet, men mannen snakker bare spansk. Du kommer ikke gjennom med det i arbeidstilsynet.

trodd var «marginale». Velutdannede menn fra Sør-Europa, familiefedre som har mistet jobben på grunn av nedgangstidene og som drar ut for å hjelpe familien. Og så risikerer de å havne på gata i Oslo. Mange har ikke noe sted å bo – de holder seg på Oslo S, og når den er stengt mellom ett og fem om natta, driver de omkring i gatene før de kan gå inn og varme seg igjen.

– Vi tar imot folk som er utsatt for sosial dumping. Det kom inn en afrikaner forleden, og han har en vaskejobb hvor han stadig får mer å gjøre og må jobbe lenger for å få samme lønn. I utgangspunktet tjente han kr 100 per time, allerede det er kr 51 under minstesatsen, og med tilleggsarbeidet er han nå nede i kr 60 per time, og jobben er nattarbeid. Dette er en sak for arbeidstilsynet, men mannen snakker bare spansk. Du kommer ikke gjennom med det i arbeidstilsynet. De har forresten fått polskspråklige inn der, men det tar litt tid før de tar innover seg at spansk nå er det store innvandrerspråket i Norge.

– Det andre problemet er svart arbeid. Folk uten arbeidskontrakter søker svart arbeid, og der har de overhodet ingen rettigheter. Vi forklarer dem at de settes helt utenfor alle systemer, råder dem til å dra hjem og heller for-

berede seg bedre og komme tilbake til våren eller sommeren.

– Det er veldig ofte ressurssterke mennesker det er snakk om, fagarbeidere for eksempel, som har vært i jobb i hjemlandet i 10–15 år, men som så har mistet jobben. Familien i hjemlandet har ingen understøttelse. De strekker seg langt for å hjelpe sine nærmeste og synes det er vanskelig å reise tilbake uten å ha kunnet hjelpe. Vi merker at trykket fra Spania, Italia og Hellas er blitt større.

– Vi forsøker også å formidle kontakter til de nasjonale gruppene i menighetene våre for å se om det er mer vi kan gjøre for å hjelpe nyankomne. Vi søker gode måter å samarbeide på som ikke overbelaster de eksisterende nettver-

kene. Det kommer folk hit i ekstremt vanskelig situasjoner.

Ingen tilbud

Gulbrandsen forteller at disse jobbsøkende ikke har noe hjelpetilbud i den sårbare første fasen hvor de mangler sted å bo. På dette området håper Caritas det kan være mulig å etablere noe i samarbeid med andre aktører.

– Når vi stenger dørene om ettermiddagen, er det kanskje kuldegrader ute, og vi vet at vi sender dem ut i ingenting. Det er praktisk helt umulig å hjelpe økonomisk, og vi har heller ingen midler til formålet. Men det er et stort tankekor og veldig uforståelig at vi i Oslo ikke har noe å tilby mennesker i en desperat situasjon.

– De tilbudene som fins, er rettet mot folk med rusproblemer, og det er vel og bra, men der fins altså ikke et eneste suppekjøkken, ikke et sted hvor folk kan komme inn, få en madrass, ta en dusj – et såkalt «night shelter» – et korttidstilbud i en nødssituasjon, ingenting. Jeg er helt beskjemet når jeg tenker på det. Vi har planlagt å gå inn i denne problematikken i løpet av 2012 og vil kontakte andre diakonale institusjoner for et mulig samarbeid.

Støtt infosenteret

Vær frivillig: Kontakt Bernt Ivar Gulbrandsen på 40 42 84 55 eller bernt.ivar.gulbrandsen@caritas.no

Gaver: Det er mulig å gi gaver til Caritas øremerket dette prosjektet på Caritas' vanlige konto **8200.01.93433**

Caritas' informasjonscenter for arbeidsinnvandrere

Storgata 38, 1. etasje (inngang fra Hausmanns gate)

Åpent tirsdager og torsdager: 10.00–17.00, **onsdager:** 10.00–19.00
infosenter@caritas.no

St. Olav forlag

Nyhet!

sr. Ane-Elisabet Røer OP:

FREDDY EDDERKOPP I KLOSTER

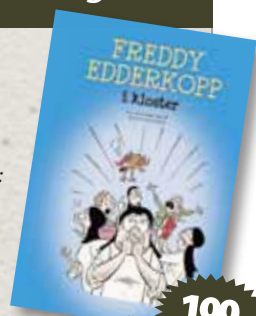
Den eventyrlystne Freddy Edderkopp forteller barn om livet i et kloster. Fra sin gode utkikkspost i søster Agates slør, eller hengende over tabernakelet i kapellet, lærer han barn om kallet og løftene, og vi tas med på hans halsbrekkende oppdagelsesferd gjennom klosteret og klosterlivet.

Forord av biskop Bernt Eidsvig.

Sr. Ane-Elisabet Røer har siden 1994 vært dominikanersøster ved Sta. Katarinahjemmet i Oslo og har hovedfag i filosofi.

Kjøp i St. Olav bokhandel eller din lokale bokhandel.

www.stolavforlag.no

Liturgi og Rolls Royce

Av Eskil Skjeldal

En kald januarmorgen, St. Eystein preste-seminar, Oslo. Den nye diakonen, Ole Martin, møter meg i døren. For tiden bor han i München. Han snakker engasjert om vigselen:

– Jeg hadde nok en «ute av kroppen»-fornemmelse. Slik er det kanskje når man gifter seg også, man ser det hele litt utenfra? Samtidig var jeg overrasket over hvor stor ro og trygghet jeg fikk akkurat den dagen. Jeg hadde nok ventet å være mer oppskjørtet. Men det hele var gripende og godt.

Jeg ser ikke helt for meg hvordan den dannede mannen som sitter foran meg, skulle kunne ha noen som helst mulighet for å bli oppskjørtet. Ole Martin er en meget belest og reflektert ung mann. Men ut fra CV-en hans skulle man tro han var eldre: studier i Oslo, Durham, Oxford, og nå, München. Han har et papir på at han har en doktorgrad fra et av verdens fremste universiteter, Oxford. I de fleste sammenhenger er dette et *carte blanche*. Men, altså ikke godt nok for Roma.

Du er i Tyskland for å skaffe deg en lisensatsgrad, men har en doktorgrad i katolsk liturgihistorie fra Oxford. Var ikke det godt nok?

– Nei, det kunne kanskje ha vært nok, men jeg trådte inn i seminaret etter at jeg var ferdig med doktorgraden. I løpet av formasjonstiden skal man beskjeftige seg med teologiske studier. Selv om jeg skrev om et katolsk emne, var det mange hull som måtte fylles. Det skjedde delvis på Det teologiske Menighetsfakultet, men en del av formasjonen på St. Eystein skal skje i utlandet. For meg var det mest praktisk med München, der kunne jeg ta graden raskere. Nå blir jeg ferdig på fire år, om alt går etter planen. Dette betyr at jeg etter all sannsynlighet vigles til prest i høst.

Fra diakonvielsen av Ole Martin Stamnestro

Kan du fortelle om din vei mot Gud?

– Jeg har alltid vært en praktiserende kristen. Jeg ble døpt og oppdratt i et vanlig norsk, kristent hjem, og gikk i Nordby menighet. Etterhvert begynte jeg å interessere meg for kirkemusikk, og startet i Domkirkens guttekor. Da gikk troen fra å være barnetro til å bli mer moden. Jeg trodde på Gud, det var en selvfølgelighet, men nysgjerrigheten og interessen for teologi og liturgi ble vekket da jeg var 11 år. Gudstjenestelivet i Domkirken og Gamle Aker fascinerte meg og dro meg i en høykirkelig retning. Jeg ministrerte i Gamle Aker i tidlig ungdom, det var voldsomt og flott og veldig pregende.

– Som 18-åring tok jeg et aktivt standpunkt: Jeg visste at jeg ikke kunne være i Den norske kirke lenger, for jeg vilte på sakramentsforvaltningen. Jeg søkte meg inn i en sammenheng med et rikere og tryggere sakramentsliv. Jeg ble anglikansk og reiste til England for å studere teologi. Det viste seg å være en omvei, men en rik og god omvei. I ettertid innser jeg at jeg burde blitt katolikk tidligere, men jeg er takknemlig for det Gud gav meg gjennom det gale valget det var å bli anglikansk. Gleden ved å komme hjem, ble nok desto større.

Han stopper litt.

– Men dette er et stort lerret, disse anglikanske årene. Den høykirkelige

anglikanismen er en litt snodig skapning i kirkelandskapet, og om man ikke har vært på innsiden av det miljøet, er det vanskelig å leve seg inn i hvor berusende det er. Nå i ettertid ser jeg inkonsekvensene ved dette prosjektet tydeligere. Allikevel har det en åndelig vitalitet som er betydelig, og som paven nå har anerkjent ved opprettelsen av det anglikanske ordinariatet: Nå kan anglikanere konvertere uten å gi avkall på det særegne fromhetslivet. Dette fromhetslivet var gjenkjennelig i de miljøene jeg var en del av, i Kirkelig Fornyelse og Gamle Aker – syntesen av en pietistisk inderlighet, men uttrykt i en liturgisk form og et sakramentalt liv. En mektig kombinasjon.

– Noe av grunnen til at jeg ikke konverterte tidligere, var at jeg var involvert i de spede forsøkene på å manøvrere mot det som viste seg å bli ordinariatet. Jeg arbeidet som sekretær for en av de flyvende anglikanske biskopene. Dermed var tanken om individuell konversjon ikke så umiddelbar. Vi visste jo hvor vi var på vei, uansett. Men etter hvert så det ikke så lyst ut for dette prosjektet.

Hvordan var dette engelske miljøet?

– Det var eksentrisk, men fant sted i et større rom enn i Norge. Etter hvert ble også dette for trangt for meg. Det ble et elitistisk miljø. Man fråtser i det beste av engelsk poesi, liturgisk språk og musikk, samtidig som man tar for

seg av det katolske i fullt monn. Og alt dette gjøres med engelsk, ungdommelig *flamboyance*. Det er jo veldig tiltalende. Man konstruerer en verden, og det er åpning for det, fordi det er så mange rare intellektuelle posisjoner uansett, for eksempel i Oxford. Men så skjønner man ikke at den ekklesiologiske bygningen man har reist rundt seg, er fiktiv. Feilen blir så stor at man ikke ser den. Det var en åndelig berikende tid, men i lengden ikke tilfredsstillende. Etter å ha vært i kirkelige perifere kretser, både i Dnk og hos anglikanerne, er det herlig å ha blitt en alminnelig katolikk.

Det er jo flere prosesser her. En er selve det å forstå seg som kristen. Så er det overgangen til liturgisk interesse, så ble du anglikansk, deretter katolikk. Så kommer prestekallet. Hvordan har du opplevd disse overgangene?

– Prestekallet har vært der hele tiden, siden tidlig tenår. Men før det kunne realiseres, måtte den kirkelige tilhørigheten avklares. Jeg hadde et ønske om å vie meg helt til å tjene Gud og hans kirke. Det har vært sterkere og svakere fornemmelser av kallet, selvsagt. De periodene der kallet har vært i bakgrunnen, har jeg fått konkrete opplevelser som har bragt kallet frem i forgrunnen igjen. Jeg har nok ikke alltid vært like overbevist om den objektive delen av kallet, om jeg kunne brukes, og i så fall hvor. Men dette er opp til andre å avgjøre, og det er en stor lettelse ved å bli

Ole Martin Stamnestrø, diakon og prestestudent.

katolikk: Det er andre som tar stilling til din tjeneste.

Hva ser du som den største utfordringen for Den katolske kirken i Norge i dag?

– Den største utfordringen er vel den som alle ser, at organisasjonen vokser raskt. Rask og uoversiktlig vekst er ikke alltid enkelt å håndtere. På den ene siden skal Kirken selvfølgelig være kirke for de nasjonale grupperingene; betjene dem på deres eget språk, og i former de kjenner seg igjen i. På den andre siden skal vi kanskje være frimodige nok til å ta mål av oss til å bli den naturlige kirken i Norge, også for nordmenn. Vi skal ikke bare bli et eksotisk innslag, men rett og slett den katolske, alminnelige kirke. Jeg tror dette kan gjøres ved at norske praktiserende kristne kan

Dette er Den katolske kirkes aller største styrke, kombinasjonen av sannhet og skjønnhet.

kjenne seg igjen i mye av det de opplever i den katolske norske liturgien. Jeg tenker på den dansk-norske salmeskatten som vi har i «Lov Herren», oversettelsen av «Fader vår». Det er ikke mange andre små språkfamilier som har en oversettelse av den katolske liturgien som er av så høy kvalitet som den vi har i Norge. Jeg tror det er den ene delen av svaret. Det *gjenkjennelige*.

– Det andre er det *fascinerende*, det som driver mennesket videre inn i den katolske trosverdenen. Det uimotståelige, når man først er blitt bitt av den katolske basillen. Dette er Den katolske kirkes aller største styrke, kombinasjonen av sannhet og skjønnhet. Det er en teologi som er tvers igjennom logisk på sine egne premisser, et byggverk som har så mange rom at man alltid drives videre inn i det. Det er en intellektuelt tilfredsstillende form for kristendom, samtidig som hjertets språk også er denne kirkens kjennemerke. Det ligger en stor katolsk misjonsmulighet i dette.

Hva gjør du på fritiden? Har du noen eksentriske hobbyer. Samler du på tog, sommerfugler eller gamle melkekartonger?

Jeg aner at denne kloke, men gutteaktige mannen har noen interesser som jeg kjenner igjen, men klarer ikke helt å sette fingeren på det.

– Jeg er glad i å fiske, og pleier å få meg en tur på reinsdyrjakt i året, på Hardangervidden. Jeg er veldig glad i musikk, og spiller orgel og piano – som amatør, vel å merke. Jeg får abstinenser hvis det går for mange dager mellom hver gang jeg rører tangenter. Kormusikk betyr mye, selvsagt: Bach, di Lasso, Palestrina, Byrd og Gibbons. Jeg er nok også litt over gjennomsnittet interessert i biler.

Der kom det altså.

– Den generasjonen biler som få interesserer seg for, som tyskerne kaller «youngtimers», dvs. biler fra 1975-95. Dette er middelaldrende og stilige biler. Også engelske biler da!

På dette tidspunktet går intervjuet over fra å være et rasjonelt og rolig møte

mellom to teologer, til å bli et heftig møte mellom to bilidioter. Selv om de to aldri før hadde møtt hverandre, gikk de nå opp i en høyere enhet av motorspesifikasjoner, design på dører og baklykter og knapper på dash-bordet. Et kort referat gjengis her, med begges tillatelse:

Eskil: – Jaguar ser jo ikke ut lenger. *Ole Martin:* – Nei, huff. De siste Jaguarene jeg likte var fra 90-tallet, serie 1, 2 og 3. Jeg hadde en 89-modell, serie 3, 5.3 liter med 12 sylindrer! *Eskil:* – Hadde du virkelig det?! Nå tuller du med meg? *Ole Martin:* – Nei, sant. Den var i dårlig stand. Men gassen og bremsen virket, speedometeret virket ikke mesteparten av tiden, og det var hull i bensintanken. Men den hadde selvsagt to tanker. Jeg fikk den billig. *Eskil:* – Å, om jeg hadde hatt en Jaguar, bare i én dag. *Ole Martin:* – Den vakreste bilen jeg vet om, er Rolls Royce Silver Cloud. Den har to enkle runde lys foran, dette var fra tiden før de fikk doble. Du husker den overgangen til to runde lys? *Eskil:* – Ja, dekadanse.

Deretter behandler vi systematisk BMW-modellene fra 3-serien og opp til 8-serien. Etterpå så jeg Ole Martin Stamnestrø, diakon og snart prest, i et nytt og forklart lys.

Nestekjærlighet uten grenser

FASTEAKSJONEN 2012

Bilde: Asad Zaidi/Caritas

Send ditt bidrag til Caritas, kontonummer 8200.01.93433 - Merk innbetalingen "Fasteaksjonen 2012"

caritas

Caritas Norge, Postboks 9277 Grønland, 0134 Oslo. Tel
23 33 43 60. E-post: caritas@caritas.no www.caritas.no

Den 54. internasjonale
MILITÆRVALFART
Til **LOURDES** i Frankrike 7. – 16. MAI 2012

Påmelding på NUK.no
innen 23. mars

Kontakt:
p. Sigurd Markussen,
23303200

Pris (egenandel)
For menige og korporaler: 3.500,-
For befal: 4.000,-

Norges beste skole

Gerhard Helskog – journalist

Skolen ligger i en nedkjørt rønne i Oslo sentrum. Flertallet av elevene er barn av innvandrere. Selvfølgelig oppnår de Norges beste resultater.

Mange av barna som begynner her, kan lite norsk. Men barna blir lest for. De minste kryper opp i fanget til lærerne. Sammen staver de seg fremover til det løsner. Ved fjorårets nasjonale prøve oppnådde niende klasse de beste resultatene i lesing, av alle elever i hele Norge!

Suksess og problem. Dette er St. Sunniva skole. En 150 år lang suksesshistorie, og et problem for den rødgrønne regjeringen. Det er så en middels SV-politiker får frysninger: Skolen er kristen, den er privat, den legger vekt på kunnskap og orden. Og den innbiller seg, ufattelig nok, at barna har en sjel. Når en slik skole løfter innvandrerbarn til å bli best i landet, er det irriterende, ikke inspirerende.

Fordommene har plaget St. Sunniva fra første stund. Allerede da de fire første franske St. Josephsøstre kom til byen 4. august 1865, startet ryktene. Søstre installerte seg i en treroms leilighet i falleferdige Theresesgate 4 og tok imot de første 12 elevene i stua. I byens aviser ble det hevdet at en ny middelalder stod for døren. «Klosterlivets uhygge». For ville ikke disse katolikkene grave hemmelige ganger og pleie skjulte forbindelser? Til slutt lot søstre seg trekke i en åpen vogn gjennom byens gater. Paraden var annonsert i avisen så alle fikk se at nonnene var vanlige mennesker. Absurd, men smart. Åpenhet hjalp.

Fattig. Fortsatt er St. Sunniva en av Norges fattigste skoler. Det offentlige gir det viktigste drifttilskuddet, men dette er bare 70 % av det kommunale skoler får. I tillegg nekter staten å støtte skolebygg. Resultatet er at St. Sunnivas bygningsmasse har forfalt totalt. Elevtolettene har vært en

skam. Bydelsoverlegen truet med å stenge hele skolen i fjor.

Nå renoveres St. Sunniva for lånte penger. Oslo kommune bidrar med en rentekompensasjon. Velviljen kom da kommunen skjønnte at den risikerte å bli sittende med 500 nye elever over natten hvis St. Sunniva ble stengt. De så at en privat skole var billigst for kommunen.

Så kan vel alle de rike foreldrene betale mer? Nei, for det første har staten bestemt at foreldrene ikke kan dekke mer enn 15 % av driften i form av skolepenger. Ved St. Sunniva krever de inn mindre. Skolen vil jo at innvandrerfamilier med lite penger skal ha råd til skoleplass. Av 529 elever ved St. Sunniva i fjor, var 307 minoritetspråklige (altså mer enn halvparten). De kom fra 40 forskjellige språksamfunn. Åtte prosent av elevene hadde så store lærevesker at de måtte ha individuell opplæringsplan. I tillegg fikk 37 prosent styrket norskopplæring.

Milliardbedrifter som er avhengig av at integreringsarbeidet i Norge lykkes, burde for lengst tatt regningen og renoverert St. Sunniva. Bedre skoleeksempel kan ingen vise frem.

Alle med. Ved ordinære kommunale skoler er det en velkjent rutine å ta de aller svakeste elevene ut av klassen under den nasjonale prøven. Ved St. Sunniva er det ikke slik. I nonnes ånd skal alle med. Derfor har St. Sunniva nær 100 % deltagelse under prøven. Kort oppsummert vant St. Sunniva over rikere kommunale skoler som, i mine øyne, «jukset» under målingen. Innvandrerskolen St. Sunniva vant også over helhvite, etniske norske, skoler, i velstående nabolag med høyt utdannede foreldre.

Det katolske blikket. Hvordan er det mulig? Jeg tror svaret ligger i det katolske. Guds ord får noen praktiske følger: Hvis alle barn er født hellige, hvis alle menneskers verdighet er ukrenkelig; ja så blir selv den minste sjofle replikk uakseptabel. Kall det gjerne en litt streng skole. Men St. Sunniva har ifølge elevundersøkel-

sene ikke noe mobbeprobblem. Dersom hvert eneste menneske er en unik gave fra Gud, så har hvert barn spesielle talenter. Det gjelder bare å lete. Jeg tror St. Sunnivas suksess rett og slett ligger i «blikket». Det katolske er å se likeverdet der andre ser skiller. Om jeg skal provosere, blir det slik: Når et innvandrerbarn som knapt kan norsk, kommer til en kommunal norsk skole, tenker ledelsen: «Sukk, du er annerledes, du er hjelpeløs, her kan vi ikke vente oss stort.» Mens det katolske må være: «Strålende, du er et barn som de andre, full av muligheter? Du kan nå langt!» Det finnes flere unntak fra min forenklete og idealiserte fremstilling, men jeg mener kjernen her er sann.

Når jeg kommer til St. Sunniva, ser jeg ungene spille fotball med skolepresten Khiem. Skolens mål er å utvikle hele barnet; intellektuelt, fysisk, sosialt, – og religiøst. Presten som løper etter ballen, sier meg at skolen tror barna mine har en sjel. De starter dagen med en kort bønn. De går til messe minst en gang i måneden. Ro og ånd i en tid hvor barna våre blir pepret av materialismen. De barna som ønsker det, kan gå fra stikkball til skriftemål.

Påstanden om at dette dermed er en sekterisk og ekskluderende skole, er løgn. Hit kommer sekulære barn, sikher, bahá'í, muslimer, jøder, osv. Det vanlige blant elevene ved St. Sunniva, er å være uvanlig. Det vanlige her er å nå uvanlig langt.

Sivilsamfunnets ansvar. St. Sunniva kan bli et viktig korrektiv til den offentlige skolen. Men da må det sivile samfunnet reiser seg. I dag sklir rike mennesker unna ansvaret sitt, og overlater mer og mer til en fordomsfull og svulmende stat. Hvorfor danner ikke katolikker med bakgrunn fra næringslivet en komité som samler inn de millionene som skal til? Milliardbedrifter som er avhengig av at integreringsarbeidet i Norge lykkes, burde for lengst tatt regningen og renoverert St. Sunniva. Bedre skoleeksempel kan ingen vise frem.

Men da må noen stå opp om morgenen og sæle på. Da må noen få dratt den vogna gjennom byen, en gang til.

Troen og ordet

Av p. Arnfinn Andreas Haram OP

Pave Benedikt har gitt hele Kirken en stor utfordring ved å gjøre året oktober 2011 – november 2013 til Troens år. Troen – Kirkens fane og banner, selve blodløpet i Kirkens og den enkelte troendes liv.

Ja, vi er jo nettopp «troende», *fideles!* Men er vi det? Ingen ting er så lett å ta for gitt og selvsagt som det grunnleggende og viktige. Ingen ting er så lett å miste som det vi regner som umistelig. Det virkelig viktige må stadig tilegnes og opprettholdes.

Troen er et pund eller et talent som Herren har betrodd oss til forvaltning, det vil si til aktiv bruk, ikke til passiv lagring. Troen er en kapital som må investeres, ikke være død kapital. Troen skal bevares – ikke opp-bevares. Troen beholdes ved stadig på nytt å bli mottatt og gitt videre. Det er det «Tradisjon» betyr: å motta, å gi videre, å overlevere. En passiv, ubrukt tro stagnerer. En underutviklet tro taper sin betydning – for deg selv, for dine etterkommere og for samfunnet rundt deg. Som den franske, katolske forfatteren Bernanos sier i en roman: En «mister» ikke troen, den bare slutter å forme ens liv.

Nødvendig i Norge

Så paven vet hva han gjør når han slår alarm for troen, den katolske tro. Allerede Herren sier: *Men når Menneskesønnen kommer, vil han da finne troen på jorden?* (Luk 18,8). Ikke minst i de vestlige samfunn er dette et hyperaktuelt spørsmål. Når går det opp for oss at Norge, vårt eget land, er et av de aller mest sekulariserte landene i verden? Tror vi at katolske kristne ikke påvirkes av dette, at vi har et slags immunsystem som lar oss unngå å bli smittet? Er det noen steder et «Troens år» er nødvendig, er det i Norge.

Ja, men Den katolske kirke vokser, sier vi. Mest på grunn av innvandring, burde vi legge til. Hva med trosveksten hos de

tradisjonelle nordmennene? Hva med tilslutning til Kirken fra disse? En kirke som bare vokser gjennom demografiske dynamikker, som innvandring, kan i realiteten være stagnert. Dersom den ikke «griper dagen» og sørger for at de som kommer til landet med sin trospraksis i behold, får undervisning og veiledning som gjør at troen og praksisen bevares også når påvirkningen fra den sekulære, norske kulturen begynner å gjøre seg gjeldende. Og dersom ikke oppmerksomheten om Kirken i samfunnets brede lag blir fulgt opp med tydelig formidling av troen.

Tro og nasjonal identitet

Å være katolikk er å leve i et stort mangfold av mennesker, fellesskapsformer, ritualer, seder og skikker. Ofte er

troen sterkt knyttet til nasjonal identitet og tradisjon. Vel og bra, for troen er ikke en abstrakt teori, men levende, menneskelig liv. Og likevel: Å være katolikk er mer enn å delta i en kultur – slik det lett kan bli for de som har vokst opp i katolske familier eller nasjoner. Eller mer enn å ha fått en ny interesse, en ny hobby, om aldri så celeber – slik det lett kan bli for nordmenn i et samfunn der positiv fritid og velvære står sentralt.

Å være katolikk er først å fremst å bekjenne troen, «den katolske og apostoliske tro», som det heter i den romerske kanon (den første eukaristiske bønn). Vår tittel som katolske kristne er *Christifideles*, slik de troende offisielt kalles i kirkeretten. Å være katolikk er å være en Kristus-trofast (nynorsk: «Krist-

trugen», svensk: «Kristtrogen»). Ikke bare en utvendig tro, men en personlig og forpliktende *trofasthet* (jfr. engelsk: «faithful») mot Kristus.

Stilt til ansvar

Å tro på Kristus er å bekjenne ham, vedstå seg ham og følge ham. Slik vi uttrykker det i Credo. Trosbekjennelsene har i stor grad sitt opphav i de oldkirkelege dåpsliturgiene. Katekumenen blir stilt til ansvar for sin tro: – Forsaker du? Nemlig demonen og ditt gamle,

noe dypt personlig og en fellesskapsakt. Ved å dele Kirkens tro får jeg støtte fra de andre, ved min egen trosbekjennelse støtter og opprettholder jeg Kirken og dens vitnesbyrd om troen.

Troen er en tillitsholdning. Bare å holde troen for sann eller å pugge trosbekjennelsen, uttømmer ikke troens vesen. Også demonene tror, står det, men «de skjelver» (Jak 2,19). De vet at Gud finnes, de visste at Jesus er Messias, Guds Sønn (Matt 8,29), men de elsker ham ikke, tvert imot. Levende

konfirmerte katolikker, og også konvertitter, slutter å praktisere.

Voksentro

Vi må ta troen på alvor som voksne og ansvarlige mennesker, så ikke troen og Kirken blir et «plagg» vi vokser ut av, som rørende minner å hente fram en gang i blant. Eller som noe vi mobiliserer aggressiv energi på å ta avstand fra. Modning og utvikling i troen, slik at den rommer både vår vekst og våre kriser, kan bare skje dersom vi følger opp troen intellektuelt og kunnskapsmessig.

I en kultur der tro ikke er noe selvsagt, er det ikke nok å være en korrekt forbruker av Kirkens tjenester. Vi må involvere oss selv, med tanker, følelser og vilje.

hedenske liv? – Tror du? Ikke hva som helst, men på Den treenige Gud slik han har åpenbart seg i Jesus Kristus, og slik han er forkynt av sine første vitner, apostlene?

Den aller første trosbekjennelse lød kort og konsist: *Jesus er Herre* (1 Kor 12,3). I denne fortettede formuleringen ligger hele troen, i kompakt form. Også Kirkens liturgi og bønner uttrykker troen, som det heter i et gammelt slagord: *Lex orandi, lex credendi* (bønnens lov, troens lov); slik du ber, slik tror du. Å delta i messen er å bekjenne troen i dens fylde. Der finner vi stadig nye dimensjoner ved troen, der kan troen vokse og utvikles.

Saksinnhold og tillit

Troen er et saksinnhold. Vi tror noe bestemt, slik Gud har åpenbart det, slik det er gitt oss i Skriften og tradisjonen, slik Kirken underviser og veileder oss, slik det er oppsummert i trosbekjennelsen. I vårt samfunn er det populært å privatisere troen; den skal være noe helt spesielt, autentisk, egenartet, ordløs – og dermed ofte nokså innholdsløs.

Man er kanskje troende, men understreker at en ikke tror på dogmene eller har bruk for Kirken annet enn ved spesielle anledninger. En slik tro blir fort vag og uforpliktende, den kan bøyes og tøyes ettersom det passer meg. Og den oppløser trosfellesskapet fordi den ikke opererer med en felles tro. Kirkens trosbekjennelse kalles fra gammelt «symbol», et «samlingsmerke». Å tro er både

tro tror at Gud er vår Far og vil oss vel. Derfor viser den seg også i lovprisning og bønn, i vitnesbyrd og tjeneste og i kjærlighetens gjerninger mot nesten. Å være troende er å være Guds barn. Vi tilhører troens folk, vi tilhører Guds Israel, vi er Abrahams barn, han som er alle troendes far og patriark (Rom 4,16f; Gal 3,7). Han som så opp mot himmelens stjerner og trodde på Guds løfter (1 Mos 15,5).

Ordet

Troen er en gave, formidlet ved Ordet og styrket og opprettholdt gjennom sakramentene. *Så kommer da troen av det budskapet en hører, og budskapet kommer av Kristi ord*, sier den hellige Paulus (Rom 10,18). Derfor vil et troens år nødvendigvis også måtte være et forkynnelseens år. Er det noe som er nødvendig og som bør prioriteres i Den katolske kirke i dagens Norge, er det undervisningen og forkynnelsen.

Vi er vant med å fokusere på katekesen for barn og ungdom, og det er viktig. Men det er samtidig en fare for at vi lar barna og ungdommen fungere som våre religiøse vikarer. Tro og moral er bra for oppdragelsen, men som voksne har vi mer seriøse ting å stille med, tenker vi lett. Barnetro er rørende, men for voksne nordmenn er tro noe litt pysete og pinlig. Vi er nødt til å ta et oppgjør med denne tankegangen, ellers kaster vi både oss selv og de unge rett i armene på sekularisering og frafall. Det er et faktum at svært mange døpte og

I et samfunn med høyt utdanningsnivå for alle, kan vi ikke bli værende på barnestadiet kirkelig og åndelig. Katolikker må ha tilgang på solid forkynnelse – i messens prekener, i andre prekeneserier og menighetsretretter, i kurs og studier lagt til rette for lekfolk. Og i bibel- og samtalegrupper. For troen integreres i livet vårt ikke bare ved at vi passivt hører, men ved at vi «svarer», ved å sette ord på hva vi selv tenker og føler.

I en kultur der tro ikke er noe selvsagt, er det ikke nok å være en korrekt forbruker av Kirkens tjenester. Vi må involvere oss selv, med tanker, følelser og vilje. Nettopp en forkynnelse med teologisk bredde, med dybde og personlig engasjement og med et tydelig budskap, hjelper oss til dette. De som bare vil satse på å overleve som «kulturkatolikker», vil nok fort erfare at katolisismen vil svinne og den sekulære kulturen vil vinne.

Bare en levende og bekjennende tro, med rotfeste i Guds Ord, kan holde stand og bidra til at Kirken vokser også i vår tid.

Evangeliseringsukene

starter opp igjen i anledning «Troens år». Interesserte menigheter kan kontakte sr. Anne Bente Hadland.

Allerede fastsatt er
Larvik 27.–30. september og
Tønsberg 8.–11. november.

Reservasjonsretten for leger under press

Av sr. Anne Bente Hadland OP

Dess finere og mer subtil teknologien blir, dess flere blir de etiske dilemmaene, sier Magnus Røger, leder i foreningen for katolske leger i Norden.

Foto: Marianne

Magnus Røger,
leder av den katolske
legeforeningen

Som et nylig eksempel viser han til en undersøkelse foretatt ved Rikshospitalet som viser at det fødes langt flere gutter i indisk-norske familier enn jenter. Tidlig ultralyd gir informasjon om fosteret som kan brukes til å velge

bort barn med uønskede kvaliteter, det være seg kjønn eller sykdommer som Downs syndrom.

Likeverd?

Dette er åpenbart også et dilemma for norske myndigheter. Bare les hva helseminister Anne-Grete Strøm-Erichsens sa da hun ble konfrontert med dette: «Dette er overraskende tall. Å ta bort et friskt barn fordi det har feil kjønn, det er sånn at en nesten ikke kan tro det. Kjønnselektiv abort er fullstendig uakseptabelt. Likeverdheten mellom kjønnene er helt grunnleggende.»

Det er et interessant svar. Det er ikke galt å ta abort, men galt å abortere jentebarn fordi de er likeverdige med gutter. Men hva da med jentebarn – eller guttebarn for den del – med Downs syndrom? Er ikke de likeverdige?

Eksempelet er bare ett av flere som viser at da man først åpnet for fri abort i Norge, så åpnet man også for abort på

spesifikke betingelser, med utlukning av fostre med uønskede kvaliteter som konsekvens.

Det «gode» med selektive aborter, sier Røger, er at bevisstheten om det betenkelige med abort holdes levende.

For å kunne innføre Loven om fri abort bortdefinerte man fosterets rett til liv frem til 12. svangerskapsuke. Da Lov om svangerskapsavbrudd kom i 1975, fikk legene anledning til å reservere seg mot å henvise til eller foreta inngrep. Gynekologiske avdelinger på sin side fikk adgang til å ansette leger som ikke reserverte seg dersom det viste seg at det ble vanskelig å gi det tilbudet pasientene har krav på.

Reservasjonsretten

Reservasjonsretten er under press, sier en annen katolsk lege, Gunnar Grøstad Johnson. I et rundskriv fra Helse- og omsorgsdepartementet 31. oktober i fjor ble reservasjonsretten for fastleger betydelig innstrammet. Ifølge dette rundskrivet er det ikke lenger lov til å reservere seg på annet grunnlag enn medisinske. Reservasjon på grunnlag av samvittighet gjelder ikke lenger for fastleger.

Nettopp dette var blant temaene for Nordisk Forening for Katolske Leger (NFKL) da de møttes i Oslo i desember. Der stiller Johnson spørsmålet om det er slik at norske legers demokratiske rettigheter nå er i ferd med å

Ifølge dette rundskrivet er det ikke lenger lov til å reservere seg på annet grunnlag enn medisinske. Reservasjon på grunnlag av samvittighet gjelder ikke lenger for fastleger.

smuldre opp. Gunnar Grøstad Johnson er selv direkte berørt av dette. Da han ble ansatt som kommunlege i Edland, Vinje i Telemark, i 2008, gjorde han det klart at han ønsket å praktisere reservasjonsretten i streng forstand, det vil si ikke bare avstå fra å bistå ved abortsøknader, men også avstå fra å skrive ut prevensjonsmidler som virker aborterende. Han på sin side forpliktet seg til å sende pasienter videre til andre leger i kommunen når det oppstod situasjoner han ikke kunne håndtere. Det har til denne dag fungert bra.

I april i fjor laget NRK Østafjells en sak med tre unge jenter som stod frem og sa at de måtte gå til andre leger for å få prevensjon. Saken ble fremstilt som om Gunnar Grøstad Johnson nektet pasienten lovfestet legehjelp. Denne saken var en konstruert mediesak – den hadde ingen grunn i realitetene. To av jentene var ikke engang hans pasienter, og den tredje følte seg misbrukt av journalisten. Saken gikk til helsemyndighetene som konkluderte med at verken legen selv eller Vinje kommune hadde brutt noen forskrifter.

Men til tross for dette; etter rundskrivet fra Helsedepartementet er saken kommet opp på ny, og konsekvensen kan bli at legen med familie står i fare for å måtte forlate gård og grunn og finne seg en jobb et annet sted, og Edland i Haukeli for å miste fastlegen. Norske leger står ikke akkurat i kø for å bosette seg i periferien. I skrivende stund er legens fremtid i Edland fortsatt uvis.

Unødvendig intoleranse

Under overskriften «etisk bevisste leger presses ut», skriver styreleder i Norges Kristelige Legeforening, Olav Magnus S. Fredheim, følgende i en kommentar i *Dagen* 28. desember 2011: «I tillegg til å være intolerant, er departementets vedtak også unødvendig, fordi fastlegers reservasjon hittil har kunnet skje smidig og uten større ulemper for pasientene. Det

kan føre til yrkesforbud for leger som vil følge tradisjonell kristen etikk. Nå må de velge mellom sin samvittighet eller fastlegepraksisen sin.» Videre sier han: «Reservasjonsmulighet for helsepersonell handler ikke om å felle en moralsk dom over pasienten eller å hindre pasienten i å få helsehjelp, men om å få beskytte sin integritet. Det vil vanligvis være mulig å finne smidige løsninger slik at både legens integritet og pasientens rett til behandling blir ivaretatt. Helse- og omsorgsministerens innstramming fører til at etisk bevisste kristne fastleger presses ut av stillingene sine.»

Reservasjonsretten omfatter henvisning til abort, innsetting av spiral, foreskrivning av enkelte prevensjonsmidler og henvisning til assistert befruktning. Men denne retten har aldri vært lovfestet. Fredheim skriver videre: «Vårt inntrykk er at fastlegers reservasjon i minimal grad har bydd på problemer for pasienter eller kolleger. Reservasjon innenfor disse områdene har også vært akseptert av både Helsetilsynet og Rådet for legeetik. I spørsmål om reservasjonsrett står derfor legens samvittighet på spill. Men pasientens rett til behandling må selvsagt også ivaretas. Derfor mener vi at leger bør få reservere seg når dype og velbegrunnede moralske oppfatninger står på spill, gitt at pasienten ikke blir skadelidende. Legens reservasjon må ikke føre til at pasienten ikke får oppfylt sin lovfestede rett til de aktuelle formene for helsehjelp, eller ikke får tilstrekkelig informasjon.» –

Gjensidig støtte

Så langt reservasjonsretten. På spørsmål om hvilke andre saker de katolske legene befatter seg med når de møtes, svarer Røger at de er mange og mangfoldige. Alt som er fremme i debatten, er nærliggende å ta opp. Bioetikk, surrogati, problemstillinger knyttet til omsorg ved livets slutt, helsetjenester for papirløse innvandrere ...

– Vi tar ikke stilling til politikk, men med utgangspunkt i legeetik spør vi hva vi kan gjøre for lidende mennesker. Det er en berikelse å komme sammen med kolleger med andre spesialiteter og som lever og arbeider under andre forhold. Vi er også med i den europeiske sammenslutningen for katolske leger, og flere vil delta på en europeisk sesjon i Roma i november hvor blant annet reservasjonsretten vil tas opp. I tillegg kan vi være en støtte for hverandre i vanskelige situasjoner.

Nordisk Forening for Katolske Leger

ble stiftet i 2005 og har om lag 70 medlemmer, hvorav 21 norske. Det er plass til flere! Kontakt i Norge: Stein Nordahl, stein.nordahl@ore.uib.no

For mer informasjon: www.nfkl.org

Fastleger fratras reservasjonsrett

Den 6. februar, etter redaksjonsslutt, melder NTB at Helse- og omsorgsdepartementet har sendt ut et rundskriv som fratras fastleger retten til å reservere seg mot visse oppgaver av samvittighetsgrunner.

Olav Fredheim, leder i Norges kristelige legeforening, sier til NTB at det er overraskende at fastlegene fratras reservasjonsretten, mens helsepersonell på sykehus fortsatt kan reservere seg mot å delta i abortinngrep. Han mener fastleger med samvittighetskvaler enten må slutte som fastlege, fortsette som før og ta sanksjonene som eventuelt måtte komme, eller handle i strid med egen samvittighet.

– Veldig mange av våre medlemmer signaliserer at det siste er uaktuelt, og det vil i praksis bety et yrkesforbud. Disse legene må enten si opp stillingen sin, eller bli presset ut, dersom de velger å fortsette som før, sier Fredheim til NTB.

Velkommen på familieleir i Trondheim

Årets familieleir arrangeres i Trondheim under olsok og er en enestående mulighet til å delta i olsokfeiringen i felleskap med katolikker fra hele landet. Det vil være spesielt mange katolske arrangementer under olsok i år, både ungdomsleir, familieleir og studentenes pilegrimstur vil være i Trondheim og møtes i en felles olsokfestival med mye variert program. Med pilegrimsmotivet som tema ønsker familieleiren å bygge opp et styrket felleskap og samtidig gi tid for stille forberedelse og bønn både for liten og stor. Sammen vil vi gå olsokhelgen i møte og delta i feiringen av Norges store helgen: hellig Olav. Prisen er ennå ikke helt avklart, men den vil bli holdt så lav som mulig.

Ta med deg familien og kom!

Tidsrom: 26. til 30. juli 2012

Sted: Rødde folkehøgskole

Påmelding og spørsmål til NUKS barnekonulent:

sunniva.vang.kristiansen@katolsk.no / 55 21 59 56/45 61 81 07

Sted og tid for St. Olavs fødsel

Av Thorstein Vale,
rettshistoriker

Norges evige konge, Olav den hellige, har alltid fascinert oss nordmenn, selv om Den norske kirke etter reformasjonen helst har forsøkt å overse hans betydning og i religiøs sammenheng har vurdert den rolle han er blitt tillagt, som et bedrag.

En rolle han likevel ikke er blitt fratatt, kanskje fordi han er så grunnfestet i vår kultur, er å bli minnet i vår kalender en dag i året, olsok den 29. juli. Ingen annen av våre mange øvrige døde konger eller betydelige landspersoner har beholdt en slik status.

Etter at vi har fått striden omkring reformasjonen mer på avstrand, og vi ut fra en mer objektiv synsvinkel på begge sider forsøker å se de historiske hendelser i sammenheng, har kong Olav Haraldsson, den hellige, og den betydning han har hatt for landet vårt, kommet mer og mer i forgrunnen. At han som barnesoldat fra 12-års alder, og som barn av sin samtid, kunne begå grufulle handlinger, dokumenterer nettopp det utgangspunkt han og alle andre hadde den gang, og at han ved å samle Norge til en nasjon og ved sitt kristningsverk likevel kom til å legge grunnlaget for det etablerte og humane norske samfunn som vi i dag nyter godt av. De mange publikasjoner som i den senere tid og i den forbindelse er blitt utgitt, dokumenterer nettopp dette. Spesielt nevnes «Den store sagaen om Olav den hellige» og «Norge i Vikingtid», begge utgitt av prof. dr. philos. Torgrim Titlestad, Stavanger.

Gåten om fødestedet

I kjølvannet av dette har ønsket om å finne en løsning på den 1000-årige gåte om stedet og tiden for St. Olavs fødsel, igjen fått aktualitet. At endog vår store historieguru P. A. Munch i sin tid måtte gi opp å løse denne gåte, har lenge dempet forhåpningene om å finne en løsning. St. Olavs historiske betydning har likevel manet til aldri å gi opp. Det finnes jo ikke noen annen person i vår historie av så enorm betydning for sin ettertid, for hvem tiden, og fremfor alt stedet, for fødselen har vært ukjent. Neppe finnes det heller noen biografi om noen annen betydelig person som ikke innledes med å angi tid og sted for fødselen, som personlighetens bakgrunn.

Når jeg nå har presentert en dokumentert løsning på denne gåte, er dette ikke mindre enn oppsiktsvekkende. At løsningen har vært vanskelig å tro for mange, er derfor fullt ut forståelig. Dette selv om faktisk ingen med relevante kunnskaper på de områder det her gjelder, har kunnet påpeke svakheter i de dokumentasjoner konklusjonene hviler på. Den skepsis som er kommet til uttrykk, har likevel hatt et resonnabelt grunnlag: Hvorfor i all verden har da ikke denne 1000-årige gåte vært løst tidligere?

Til dette er først å si at tradisjonen om St. Olavs fødested faktisk har levd i folketradisjonen i alle år, både her og på de engelske øyer. Således ble på St. Olavs forlag allerede i 1930 utgitt et jubileumsskrift til markering av slaget på Stiklestad, forfattet av sogneprest Celestin Riesterer, der det om St. Olav heter at «Olavs vugge stod i Telemarken». Da det likevel ikke er funnet dokumentasjoner som stedfester disse tradisjoner, har fortellingene lett fått karakteren av anekdoter eller eventyr. Når jeg da, respektløst overfor de problemer tidligere forskning hadde støtt på, likevel gikk løs på denne oppgave, var det fordi jeg nå mente å være i en unik situasjon:

Fra barnsben av var jeg blitt flasket opp med en gammel tradisjon fra min

Fra antemensalet til nye St. Olav kirke i Trondheim

morfar, lokalhistoriker og bygdebokskriver Thorstein Gunheim, hvoretter Hellig Olav var blitt født «framom grua» på brorens gård, Nordre Lindheim i Nes i Sauherad (gamle lendheimen på storgården Digrenes før oppdeling i mindre bruk). Som beliggende like ved den gamle tingplass for det gamle Grenland (riket til kong Harald Grenske, St. Olavs far), var denne tradisjon om fødestedet meget sannsynlig, men noen historisk kilde for dette hadde min morfar aldri funnet. Arvelig belastet med lokalhistorisk interesse, hadde jeg i min studietid vært så heldig å ha den fremragende professor i rettshistorie Knut Robberstad som foreleser. Trangen til å fortsette bestefars forskning våknet, og siden har jeg ventet på mulighet til å kunne drive systematisk forskning på dette lokalhistorisk betydningsfulle spørsmål. Yrket mitt gav meg likevel ingen slik mulighet før jeg var blitt 80 år.

Kilder

Som kjent innleder Snorre kapittelet om Olav Haraldsson med å fortelle at han

ble *oppfostret* hos Sigurd Syr på Ringerike. Uten språklig dekning har noen strukket dette til også å angi fødestedet, uten å få faglig gehør. Fantest det andre kilder? Jeg kom mer og mer til å interessere meg for deler av den gamle islandske Flateyjarbok, som et stykke på vei fortalte om både fødselen og fødestedet. (Flateyjarbok var ikke oversatt til norsk og lå i lukket magasin på Nasjonalbiblioteket.) Det fantastiske som der fremkom, var at fødselen i det helt spesielle punkt – at den skjedde på gulvet – samsvarte med den gamle lokale tradisjon min morfar hadde fortalt. Ingen andre forskere, heller ikke P. A. Munch, hadde merket seg denne skildring. Nå hadde jeg da fått en «nøkkel», men kunne det også bevises at den passet til «låsen», altså gulvet på Nordre Lindheim?

Flateyjarbok inneholdt kun at fødselen skjedde om *sommeren* i *heimen* (lendheimen) til foreldrene, kong Harald Grenske og dronning Åsta Gudbrandsdotter *oppe i Grenland i Vik*, uten noen nærmere stedfesting. Min oppgave ble

Det finnes ikke noen annen person i vår historie av så enorm betydning for sin ettertid, for hvem tiden, og fremfor alt stedet, for fødselen har vært ukjent.

dermed å finne dokumentasjoner som sted- og tidfestet både det daværende Grenland, lendheimen til kong Harald Grenske, og fødselsåret.

Lokalisering av det gamle Grenland

Morfar hadde vært opptatt av å lokalisere det gamle Grenland. P. A. Munch hadde tidligere kommet så langt at han uten nærmere begrensning lokaliserte det gamle Grenland til bygdene rundt Norsjø i Telemark. Lengre var ingen kommet. Overfor lokale sogeinteresserte hadde morfar uttalt at siden det ikke var funnet historiske kilder som eksakt trakk opp grensene for det gamle Grenland, og da en slik grensdragning for dette gamle fylke eller de fradelte skipreider mer var et rettslig spørsmål enn historisk, måtte løsningen søkes i den juridiske verden. Men der hadde min morfar som lærer og selvlært lokalhistoriker ingen tilstrekkelig kompetanse. Fast eiendoms rettsforhold og rettshistorie var deler av mitt spesialområde, jeg var godt forankret i lokal tradisjon og hadde hele 50 års omfattende praksis som høyes-

terettsadvokat med særlig erfaring i å forske på og fremskaffe dokumentarisk kildestoff. Det kunne således ikke være noen nærmere til å følge opp min salige morfars anvisning, det pålåg nå meg å prøve.

Den situasjon som da forelå, var at grenlandnavnet ble brukt om skiensområdet, men dette var altså ikke i samsvar med det P. A. Munch hadde kommet frem til. Nærmere undersøkelse brakte for dagen at navnet Grenland var blitt tatt i bruk der nede så sent som i 1917, altså ca 260 år etter at det danske eneveldet ble innført omkring 1661, da navnet Grenland ble erstattet med Nedre Telemark og glemt. Leder for Skien kommunes historiske arkiv, Thor Wølner Gundersen, hadde lyktes med å finne gamle skattelister, som sammenholdt med rettsprotokoller fra de gamle bygdeting, som jeg lykkes i å fremskaffe, eksakt lokaliserte både beliggenhet og grenser for Det gamle Grenland. Dermed var den gamle tradisjon så langt forenelig med dokumen-

tasjonen. Men kunne da også lendheimens beliggenhet dokumenteres, der Olav den hellige etter både sagaen og tradisjonen var blitt født på gulvet?

Lokalisering av Lendheimen

Foruten å lokalisere fylket, dokumenterer de gamle rettsprotokoller også selve tingstedet for Det gamle Grenland, beskrevet som Lindheim (Lendheim) ting, slik dette fortsatt eksisterer på Tinghaug på Lindheimhøyden med Tjodvallsletta (allmuesletta) nedenfor. Forskerresultatet med relevante dokumentasjoner er fremstilt i min bok «Nes og Saudes gamle historie som del av Det gamle Grenland», utgitt i 2010. Ytterligere og mer konsentrert er utgitt «Olav den Helliges fødested», tilgjengelig på nett.

Med grunnlag i de der fremlagte dokumentasjoner, som uimotsagt også har fått fagelitens støtte, har jeg kunnet trekke den slutning at Olav den hellige er født i den daværende lendheimen, beliggende i umiddelbar nærhet til Lindheim (Lendheim) ting, og da ifølge

tradisjonen der våningshuset til gården Nordre Lindheim nå befinner seg.

Kildenes holdbarhet

Som det fremgår i det foranstående, bygger min konklusjon kildehistorisk på Flateyjarboka, skrevet i tre store bind i årene 1387–1394, som likesom Snorres kongesagaer bygger på eldre håndskrifter fra 1210 til 1225-årene. Da enkelte historikere hadde trukket Flateyjarbokas pålitelighet i tvil, var jeg urolig for at dette kunne svekke mine konklusjoner. Jeg pretenderer jo ikke å være noen kildehistoriker, og tok derfor kontakt med den jeg anser som vår fremste kapasitet på vikingtidens historie, som også er redaktør av de i innledningen nevnte utgivelser, nemlig professor dr. philos. Torgrim Titlestad ved Stavanger Universitetet. Etter at professoren klarla Flateyjarbokas troverdighet, spesielt hva beretningen om Olav den hellige angår, har betenkelighetene stilnet av.

Når ble Olav født?

Om tidspunktet for fødselen har vi to beretninger. Flateyjarboka angir fødselsåret til 993, slik at den lille Olav var 2–3 år gammel da faren døde. (Dersom rett at faren døde i 995.) I Torfæus sin Norges-historie, bind 3 side 306–307, fremgår at Olav Haraldsson var seks år gammel da han med sin mor, Åsta Gudbrandsdotter, flyttet til morens nye ektemann, farens tremenning innen Hårfagreætta, Sigurd Syr på Ringerike. I så fall har Åsta vært enke i noen år før hun ektet Sigurd. Fødselstidspunktet kan likevel være året 993, slik Flateyjarboka opplyser.

Dokumentasjonene har i det hele vist oss at gamle tradisjoner, her like fra det skriftløse samfunn, er mer pålitelige enn vi tidligere har våget å tru.

Litteratur

- Th. Vale: Nes og Saudes gamle historie som del av Det gamle Grenland.
- Th. Vale: Olav den Helliges fødested, utlagt på www.sauherad.historielag.org/start/images/stories/dokumenter/foredrag%202.5.2011.pdf
- Th. Vale: Intervju i TV, link: nrk.no/nyheter/distrikt/ostafjells/telemark/1.7907017
- T. Titlestad: Levende Historie nr. 8-2011 s. 4851
- Th. Vale: Pilegrimen, nr. 3-2011 s. 28-30, Kirkegt. 34 A, 0153 Oslo.
- T. Titlestad: Norge i vikingtid, Saga Bok 2011
- T. Titlestad: Den store sagaen om Olav den hellige, Saga Bok 2009
- T. Torfæus: Norges Historie, bind III, s. 306-307 Flateyjarbok, bind II (1862) s. 3 flg.

Trondheim:

St. Olav menighet med polsk nettsted

Den polske gruppen i St. Olav menighet, Trondheim, har publisert et eget nettsted på polsk. Nettsiden har informasjon om messetider, katekese, menighetsgrupper – samt et eget billedgalleri. Du finner siden på www.katoliktrondheim.com.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 28. november

Lillehammer: Taket er tett

Mariakirken på Lillehammer har slitt med lekkasjer og betydelig varmetap. Menigheten har lenge samlet inn penger for å kunne dekke oppussingsbehovene ett etter ett.

I høst har tetting av taket stått i fokus. Reparasjonen er gjort mulig takket være 10 000 Euro fra Bonifatiuswerk og menighetens egen kreative pengeinnsamling.

I Lillehammers menighetsblad for desember skriver Kåre Hosar blant annet:

«Endelig er taket tett. Det er i alle fall det vi håper på. Det var i alle fall skader på taket der det nå er satt på nye kobberbeslag, og vi håper at dette var de eneste skadene. Men skikkelig regnvær vil vise det – om vi fortsatt må sette ut bøtter i sakristi og skriftestol når det blir for ille. Reparasjonen kostet noen kroner, men det er jo dette de innsamlede pengene skal gå til. Vi var jo også så heldige å få støtte fra Tyskland til disse arbeidene. Det utgjorde omkring 80 000 kroner, altså omkring en tredjedel av omkostningene. Resten har vi klart selv. Innsamlinger, loppemarked og lotterier har gitt inntekter.

Vi har nå fått satt inn nye panelovner i gangene i menighetslokalet, der lysforholdene også er bedret. Varmeforholdene skal nok bli bedre i vinter, når vi får satt inn den nye ytterdøren vi har kjøpt. Den gamle var en enkel, uisolert dør med enkeltlags glass.»

Heidi H. Øyma

Har samlet inn 125 000 til Filippinene

Oslo katolske bispedømme og Trondheim stift har i julen samlet inn 125 000 kroner til ofrene for syklonen Washi, som rammet Filippinene i desember. Innsamlingen kom på initiativ fra biskop Bernt Eidsvig. Pengene har nå blitt overført Caritas Norge, og går direkte til gjenoppbyggingsarbeid i samarbeid med lokale samarbeidspartnere i området.

– Disse midlene, og midler som heretter kommer inn, vil bli benyttet i samarbeid med katolske organisasjoner på Filippinene til å hjelpe de fattigste blant ofrene for syklonen Washi. Målet er ikke bare at de skal komme tilbake til livet slik det var før syklonen, men å gi dem en forbedret livskvalitet, først og fremst gjennom tilgang på permanente boliger, skriver Caritas' generalsekretær Martha Rubiano Skretteberg til katolsk.no.

Det er fremdeles mulig å gi et bidrag til arbeidet i Filippinene gjennom Caritas Norges gavekonto: 8200.01.93433. Merk med «Filippinene».

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 6. januar

Oslo: Fredningen av St. Hallvard kirke og kloster markert

Høsten 2011 ble kirkebygget og det gamle klosteret på Enerhaugen fredet av riksantikvaren. Dette ble markert søndag 29. januar ved en pontifikal-messe. Messen ble feiret av biskop Bernt Eidsvig og menighetens prester. Arkitekt Kjell Lund, riksantikvar og byantikvar var tilstede.

Fra søndagsbladet i St. Hallvard menighet/St. Olav

St. Olav menighet i Trondheim lanserer eget nettsted

St. Olav menighet i Trondheim publiserte nylig et eget nettsted. Menighetens ferske informasjonskanal

meldte den 5. januar følgende: «En lenge etterlengtet nyhetskanal er nå på plass. St Olav menighet har fått

sin egen nettside der du kan finne det meste av det du trenger å vite om menigheten: messetider, spesielle høytider, kontaktinformasjon for menighetens sekretær, sognepresten, menighetsrådet osv.» Adressen er trondheim.katolsk.no.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 16. januar

Nord-Norge: To nye tyskstøttede oppgraderingsprosjekter

Diaspora-komisariat der Deutschen Bischöfe/Diasporahilfe der Priester besluttet 31. oktober å støtte to nærmere angitte prosjekter i Tromsø stift. Det innebærer at stiftet etablerer følgende prosjekter for 2012:

Utvidelse av boflate i prestegården, Mosjøen (fra Diasporakomisariat: EURO 24.000 = kr 185.768; tillegg fra stiftet: kr 12.232). Dette forutsetter at totalkostnadene blir på minst kr 220.000, derav en egenandel på minst kr 22.000. Gjennomføringsansvar: Den Hl. Ånds menighet, Mosjøen.

Renovering av gulv og sanitæranlegg i bispegården, Tromsø (fra Diasporakomisariatet: EURO 150.000 + EURO 20.000 = kr 1.315.855.). Dette forutsetter at totalkostnadene blir minst kr 1.627.533, derav en egenandel på minst kr 311.678. Gjennomføringsansvar: Tromsø stift.

Kirkelige kunnngjøringer for Tromsø Stift nr 7/2011

Feiring av ordenslivets dag i Trondheim

Ordenslivets dag (2.februar, Herrens fremstilling i templet) ble feiret i St. Olav kirke, Trondheim, med et foredrag holdt av bror Simeon Leiva OCSO (midt på bildet, rad to forfra) om at vårt kall egentlig er å være for Gud og ikke å gjøre noe. Antall oppmøtte på 40 var det største noensinne, deriblant 18 cisterciensere, inkludert Dom Olivier, abbed av Cîteaux, Munkebyens møderkloster. Det var første gang stiftets

Foto: S. Brannan/Communio

prester ble invitert selv om de ikke tilhører en orden.

Etter foredraget var det mulighet for samtale, og så tilbedelse av Det hellige sakrament, messe med lystenning, prosesjon og takksigelse for det gudviede liv og middag sammen. Selskapet varte lenge fordi flere ordensfolk viste frem sine skjulte talenter med sang og gitar!

Sr. Sheryl Frances Chen OCSO

Bergen: Nye statuer til St. Paul

Foto: S. Brannan/Communio

Da tidligere sogneprest i Bergen Michel Beckers feiret sin 60-årsdag for ti år siden, ble det samlet inn et større beløp som etter jubilentens ønske skulle være starten

på et fond for nye statuer til nisjene i fasaden på St. Paul kirke. Nå i januar ankom to flotte statuer, en av menighetens skytshelgen, Paulus, og en av byens skytshelgen, Sunniva. Statuene er laget av kunstneren Boguslaw Popwicz og støpt i bronse i Polen. Under messen i anledning menighetens patronatsfest den 29. januar ble de høytidelig velsig-

Foto: Zuzanna Widelentz

net. Hovedcelebrant for anledningen var passende nok Michel Beckers. I tillegg til startkapitalen har menighetens nasjonale grupper og enkeltpersoner gjort en stor innsats for statuefondet. Det

mangler imidlertid fremdeles midler for at finansieringen skal være helt på plass, inkludert kostnadene ved å plassere statuene på en sikker måte i fasadenisjene. I menighetsbladet for desember oppfordres det derfor til å gi gaver til prosjektet.

St. Olav

Sant'Egidio-grunnlegger blir italiensk statsråd

Andrea Riccardi, grunnleggeren av fellesskapet Sant'Egidio, er blitt utnevnt til minister i den nye italienske regjeringen, ledet av statsminister Mario Monti.

Riccardi er historieprofessor ved Università degli Studi Roma Tre, og grunnla som 20-åring Sant'Egidio-fellesskapet – en bevegelse som i starten var en slags basismenighet i bydelen Trastevere i Roma. I dag har Sant'Egidio over 50 000 medlemmer i mer enn 70 land og er kjent for blant annet konfliktmøtting og sitt arbeide blant fattige. Riccardi er tildelt den nyopprettede posten kalt samarbeid- og integrasjonsminister.

Mario Monti har i tillegg utnevnt rektor ved det katolske universitetet Sacro Cuore i Milano, Lorenzo Ornaghi, til ny kulturminister.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 17. november

Kamaldulenser-kloster skjulte jøder og antifascister

Foto: Wikimedia Commons

Kamaldulenser-klosteret San Gregorio Magno al Celio i Roma skjulte under Den annen verdenskrig både jøder, antifascister og «etter Mussolinis kapitulasjon selv også noen få livredde tidligere innflytelsesrike figurer fra fascistregimet». Dette skriver L'Osservatore Romano.

Klosterets kronikør skrev følgende i 1943:

– Jøder som ble oppsøkt for å sperres inne i disse dødsleirene kjent som konsentrasjonsleire, og som ble fratatt alle sine eiendeler, ba om et skjulested, likeså politikere som ikke ønsket å samarbeide med den gjenfødte republikanske fascismen; politiske fanger flyktet fra fengslene; offiserer som ikke ville tilhøre en armé som sviktet nasjonale og allmenne prinsipper; soldater som søkte tilflukt for å slippe deportasjon til fjerne steder; angloamerikanske soldater; krigsfanger som klarte å rømme grunnet en uoversikkelig situasjon – til og med noen østerrikske og polske soldater tilhørende den tyske armé.

San Gregorio Magno-klosteret ble grunnlagt rundt 575–80, og ligger på Celiohøyden, den sørøstligste av Romas syv høyder.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 7. desember

Hildegard av Bingen kirkelærer i 2012?

Den hellige Hildegard av Bingen (1098–1179) skal ifølge den italienske avisen La Stampa utnevnes til kirkelærer høsten 2012 av pave Benedikt XVI. Denne middelalderiske mystikeren vil i så fall bli den fjerde kvinne og andre tysker som får denne ærestittelen. Den eneste tyske kirkelæreren fra før er den hellige Albert den store (ca 1200–80).

Det er ikke spesielt mange av kirkens mange fremtredende tenkere som har fått denne ærestittelen, og for tiden ærer Den katolske kirke 33 kirkelærere. Tittelen gis til hellige menn og kvinner som gjennom sine liv og sine skrifter har gitt fremragende bidrag til katolsk lære, gjerne fremtredende teologer, men også andre forbilder på troens vei. Tittelen «kirkelærer» tildeles av paven.

De tre nyeste kirkelærerne er alle kvinner: den hellige Teresa av Ávila (1515–82), utropt av pave Paul VI (1963–78) den 29. september 1970, den hellige Katarina av Siena (1347–80), utropt av pave Paul VI den 4. oktober 1970, og den hellige Teresa av Lisieux (1873–97), utropt av den salige pave Johannes Paul II den 19. oktober 1997.

Stor oppussing av Mariaholm

Foto: OKB eieendomsdeling

Mariaholm ved Spydeberg i Østfold er et kjent og kjært sted for flere generasjoner katolikker. Hvert år huser det utallige leirer, møter og andre arrangementer. Det har imidlertid vært klart noen år at Mariaholm trenger et løft. Vanlig slitasje er en av grunnene, en annen er at anlegget slik det er i dag, egner seg best til større grupper, og at det er vanskelig å huse flere mindre arrangementer parallelt. Pågangen i helgene gjør at noen som ønsker å bruke stedet, ikke får plass.

Foto: OKB eieendomsdeling

En større oppgradering påbegynt sommeren 2011, skal avhjelpe dette og gjøre det mulig for mindre grupper å bruke Mariaholm parallelt med større brukere. Det skjer ved oppgradering av to av husene på eiendommen, bestyrerboligen og betjeningsboligen, som de siste årene stort sett har stått tomme. Disse vil kunne brukes av mindre grupper som kan være selvstendige med egne kjøkkenfasiliteter, sove- og oppholdsrom samtidig med at en større gruppe leier hovedbygningene.

Bestyrerboligen (huset på haugen) og betjeningsboligen (det lille huset som ligger for seg selv) har fått nye vinduer og dører, ny panel/ytterkledning, ny og bedre isolasjon og

nytt takbelegg. Bestyrerboligen har blitt bygget om og har fått to store grupperom/møterom. Kjøkkenet har blitt flyttet ned til første etasje. En ekstra dusj er blitt installert.

Begge boliger pusses nå opp innvendig. Arbeidet forventes å bli ferdig i løpet av våren. Bestyrerboligen er tenkt å få 14 sengeplasser, fordelt på

Foto: OKB eieendomsdeling

tre dobbeltrom og to firemannsrom. Betjeningsboligen er tenkt å få 10 sengeplasser, fordelt på tre dobbeltrom og ett firemannsrom. Det vurderes å bygge et ekstra soverom for å oppnå fire ekstra sengeplasser.

På hovedbygningene er inngangstrappen til jentefløyen blitt reparert og fått nytt, større overbygg, og trappen ved resepsjonen har blitt reparert.

Neste større planlagte prosjekt er utvidelse av spisesalen i hovedbygningen. Det er ennå ikke avklart hvordan skal kan gjøres, p.t. foretas det undersøkelser av grunnforholdene rundt eksisterende spisesal for å se hva som er mulig.

Arbeidene er foretatt av bispedømmets håndverkerteam under ledelse av Francis Subramaniam.

Ledelsen av de tre stiftene i Kirken i Norge har besluttet at oppgradering av Mariaholm skulle prioriteres, og et helt års støtte fra tyske Bonifatiuswerk til Oslo katolske bispedømme og Midt-Norge går til Mariaholm. Nord-Norge bidrar med hele to års Bonifatiuswerk-støtte. Gaver til oppgraderingen er svært velkomne og kan gis via OKBs gave-tjeneste på nett: gaver.katolsk.no.

Heidi H. Øyma

I tillegg offentliggjorde pave Benedikt under Verdensungdomsdagen i Madrid i august at han snart kommer til å utrope den hellige Johannes av Ávila (1499-1569) til kirkelærer.

Kathpress / Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) (pe) 15. desember/St. Olav

Mellom- og Sør-Amerika topper martyrstatistikken

Et nytt år bringer også med seg en oppsummering av det forrige. En av de ikke fullt så hyggelige fra 2011 er den årlige statistikken over drepte misjonærer, prester, ordens- og legfolk. Det er Kongregasjonen for folkenes evangelisering, også kjent som Propaganda Fide, som presenterer tallene.

26 misjonærer ble drept i 2011: 18 prester, fire ordensfolk samt fire legfolk. Dette er én person mindre enn 2010, og 11 mindre enn det dramatiske året 2009 – hvor hele 37 kirkelige medarbeidere ble drept.

Paradoksalt nok er det Mellom- og Sør-Amerika – områder med katolsk majoritet – som topper fjorårets makabre statistikk: 13 prester samt to legfolk. Flere av disse voldshandlingene kobles til den pågående narkotikakrigen i blant annet Mexico og Colombia. Neste på listen er Afrika med seks drepte: to prester, tre ordenssøstre og én legmann.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 2. januar

– Boko Haram er ikke den autentiske stemmen til muslimer i Nigeria

Erkebiskop John Onaiyekan av den nigerianske hovedstaden Abuja ber landets kristne om å ignorere truslene fra Boko Haram. En talsmann for den islamistiske terrorgruppen ga 2. januar kristne i det muslimskdominerte nord en tre dagers frist til å bevege seg sørover. Trusselen kommer kun en drøy uke etter terrorbomben mot den katolske St. Teresa-kirken i utkanten av Abuja – som drepte 49 mennesker. Flere andre kirker ble også angrepet. Boko Haram – som ønsker å innføre streng sharialovgivning – har påtatt seg ansvaret for angrepene.

– Jeg vil tro at jeg har rett ved å si at Boko Haram ikke representerer den autentiske stemmen til muslimer i

Nigeria. Muslimske ledere i Nigeria har klart tatt avstand fra dem. Jeg tror fullt og fast at selv om det finnes et ønske om å skape splid mellom kristne og muslimer, så har angrepene snarere ført oss sammen, da muslimer har gitt oss sine kondolanser og sympatierklæringer og fordømt det som har skjedd, sier erkebiskopen.

Kristendommen har lenge vært på fremmarsj i Nigeria, og kristne utgjør i dag rundt 50 % av landets befolkning. Katolisismen er den største kristne trosretningen med rundt 30 millioner. Ifølge beregninger fra FN vil den afrikanske befolkningsveksten gjøre Nigeria til det niende største katolske landet i verden i 2050, med rundt 47 millioner katolikker. Landet huser også det som skal være det største presteseminar i verden, Bigard Memorial Seminary, med over 1000 prestestudenter.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 3. januar/St. Olav

Paven utnevner 22 nye kardinaler

Pave Benedikt XVI kunngjorde 6. januar navnene på 22 nye kardinaler. Kandidatene opptas formelt i kardinalkollegiet under konsistoriet 18.–19. februar. 18 av de nye kardinalene er stemmeberettigete ved neste konklave, altså under 80 år. Blant de 18 finnes syv italienere, 10 kuriemedlemmer og 12 europeere. Full liste og biografier kan leses på katolsk.no.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 6. januar/St. Olav

Paven til det diplomatiske korps: Beskytt religionsfriheten!

Pave Benedikt XVI hedret den drepte pakistanske minoritetsministeren Shahbaz Bhatti da han 9. januar holdt sin årlige tale til det diplomatiske korps. Vatikanet har diplomatiske relasjoner til 179 land, med Malaysia som siste tilskudd.

Religionsfrihet har vært en het potet for det pavelige diplomati i 2011. I talen fulgte Benedikt opp med å kalle religionsfriheten «en grunnleggende rettighet» for alle mennesker og uttrykte samtidig sin bekymring for situasjonen i Nigeria.

Videre fokuserte paven på den internasjonale finanskrisen, en situasjon han

omtalte som et «incentiv til å reflektere rundt den menneskelige eksistens og dets etiske dimensjon». Han preserte også at den historiske arabiske vår alltid må ha menneskets verdighet som utgangspunkt.

Som en forlengelse av sitt budskap til Verdens Fredsdag, fokuserte Benedikt på de unges følelse av håpløshet og fremtids pessimisme – spesielt i Midt-Østen og Nord-Afrika – og fremhevet igjen viktigheten av utdannelse som et middel til fred og utvikling.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 10. januar

Belgisk politi raidet tre bispedømmekontorer

Belgisk politi raidet 16. januar tre bispedømmekontorer i jakten på dokumenter som kan gi fellende bevis for at kirkelige ledere unnlot å følge opp seksuelle misbruksanklager. Aksjonene mot bispedømmekontorene i Mechelen, Hasselt og Antwerpen er et ledd i en toårig etterforskning – kalt «Operasjon Kalk» – av kirkelige overordnede behandling av misbruksanklager. Bakgrunnen for aksjonen i januar skal være opplysninger fra over 200 vitneavhør, og 87 ulike sivile erstatningskrav rettet mot kirken, skriver NYT.

«Operasjon Kalk» skapte stor furor i juni 2010 da politiet uanmeldt raidet erkebispegården i Mechelen-Brusse. Etter å ha mottatt anonyme tips, gikk etterforskerne til det drastiske skritt å bore hull i gravkamrene til kardinalene Jozef-Ernest Van Roey og Leon-Joseph Suenens i katedralen i Mechelen på jakt etter hemmelige dokumenter. Det ble ikke gjort funn i krypten.

Lederen av Kirkens arbeidsgruppe for behandling av misbruksaker, Peter Adriaenssens, gikk av i protest mot politiets fremgangsmåte og uttrykte bekymring for misbruksofrenes anonymitet og personvern. Erkebiskop Andre-Joseph Leonard av Mechelen-Brussel fordømte også politiets metoder, og beskrev dem som tatt rett ut av kriminalromaner som Da Vinci-koden. Politiet leverte senere tilbake de beslaglagte dokumentene.

Razziaen i januar skal imidlertid ha foregått i mer ordnede former, og kirkelige ansatte skal ha samarbeid

det fullt og helt med etterforskerne. Dokumentene som ble beslaglagt, dreier seg i all hovedsak om saker fra 60- og 70-tallet. AP meldte tirsdag 17. januar at etterforskere også er i gang med å ransake bispedømmekontoret i Brugge.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 17. januar

USA: Hundretusener marsjerte mot abort

Flere hundre tusen amerikanere, mange av dem unge, deltok 23. januar i den årlige «Marsj for Livet» i Washington DC. Årets marsj markerer at det er 39 år siden avgjørelsen i den berømte Roe v. Wade-saken i høyesterett, som i praksis legaliserte abort i USA – og skapte dype splittelser i den amerikanske offentligheten. Den katolske kirke er en av hovedarrangørene i den årlige markeringen, som også inkluderer bønnevigilier, filmvisning, debatter m.m.

Årets massemønstring kommer i kjølvannet av president Obamas nylige beslutning som gjør det obligatorisk for katolske institusjoner å tilby sterilisering, prevensjon og enkelte abortfremkallende midler i de ansattes helseforsikringer. Kardinal-elekt Timothy Dolan, erkebiskop av New York, har gått sterkt ut mot Obama-administrasjonen og hevder at reglene strider mot grunnlovens bestemmelser om samvittighets- og religionsfrihet.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 24. januar

Så fikk du Den Levende møte

**Retrett for kateketer
13.–15. april på Mariaholm**

Retrettleider p. Arnfinn Haram OP

Praktisk ansvarlige for retretten er Torvild og Camilla fra Kateketisk Senter, og spørsmål angående retretten kan rettes til Kateketisk Senter på telefon 23 21 95 50 eller e-post: kateketisk.senter@katolsk.no.

**Påmeldingsfrist 15. mars
Pris: kr 290,-**

Der himmelen senker seg ned på jorden

Av Karl Johan Skeidsvoll

Hva er en typisk kirkebygning? En vest-europeisk katolikk ville kanskje tenke på en eller annen form for gotisk kirke, med høye, slanke former, lys og luft. Fikk en ortodoks troende det samme spørsmålet, ville nok svaret blitt et annet.

Sannsynligvis ville vedkommende tenke på en typisk bysantinsk kirkebygning, i hvert fall om den troende tilhørte den bysantinske sfære av de ortodokse kirker.

Motsatt perspektiv

Kirkenes hovedfunksjon er den samme overalt: å være et hellig sted hvor de troende samler seg for å feire messeofferet og for å møte Gud. Arkitekturens og utsmykningenes hovedfunksjon er også den samme: å skape et sted hvor himmel og jord møtes. Men likevel er uttrykket ganske forskjellig i de to tradisjoner. En gotisk katedral har en vertikal kvalitet, er preget av lys og luft, og menigheten løftes opp mot himmelen. Statuer og bilder understreker hvordan vi deltar i en felles feiring med helgener og engler i en himmelsk liturgi på tvers av tid og rom. Det samme drama utspiller seg i en bysantinsk kirke, men med motsatt perspektiv.

Med en bysantinsk kirkebygning er det himmelen som senker seg ned på jorden. Kirken vil typisk være korsformet – himmel og jord forenet på korset, symbolet på Kristus og frelsesverket – en form som fra et praktisk synspunkt egner seg langt bedre for en ortodoks kirkebygning, hvor man står under gudstjenesten, enn i Vestkirken, hvor det ble vanlig med kirkebenker. Båret av fire tunge søyler hviler en kuppel

over korsets midte, som igjen understreker at de troende befinner seg i en himmelsk sammenheng. Over korsarmene, og spesielt over koret, er det gjerne mindre kupler i tillegg.

Utenfor selve kirkerommet er en forhall, *narthex* (eventuelt to: indre og ytre

og vender snart perspektivet: Hele Guds skaperverk, skriver han, er «lik som en annen slags kirke, ikke gjort av menneskehender, som så viselig blir avslørt av den som er laget av menneskehender».

Kirkebygningen fungerer med andre ord som et mikrokosmos, en hellig-

Kirkebygningen fungerer som et mikrokosmos, en helliggjort verden, befolket av de hellige, av troende og av engler. Og den røper hvordan Guds verden egentlig er.

narthex), hvor tradisjonelt katekumene og de udøpte kunne overvære gudstjenesten. Disse hadde ikke lov å delta i «de troendes liturgi» (andre halvdel av feiringen), og under Krysostomos-liturgien, før de troendes liturgi tar til, hører man fremdeles diakonen si tre ganger: «Alle som er katekumener, gå ut!»

Mikrokosmos

Kanskje den viktigste tolkeren av det hellige rom er Maximos bekjenneren (død 622), inspirert av Dionysios areopagiten (død tidlig 500-tall). Maximos omtaler «kirken som en form og bilde av hele universet, bestående av synlige og usynlige vesener». Men han går videre

gjort verden, befolket av de hellige, av troende og av engler. Og den røper hvordan Guds verden – den store, ikke av menneskehender byggede (*akhiropiotos*) kirke – egentlig er.

I hovedkuppelen troner ofte Kristus pantokrator, allherskeren, gjerne som en mosaikk på gyllen bakgrunn. Gullfargen går igjen i ikonene som kirkerommet er rikelig forsynt med. Ikonene viser de helliges tilstedeværelse, og den gylne bakgrunn illustrerer Guds uskapte lys. Guds mor og helgenene er blant oss, og vi deltar i deres himmelske liturgi. Ved ikonene kan de troende ære de hellige og rette blikket og tan-

ken mot dem, i noe som også blir tenkt som en gjensidig kommunikasjon: Ikke bare ser vi på den avbildede person, men den avbildede ser også på oss.

Andre ikoner forteller historier, fra evangeliene eller andre bibelske bøker, eller fra Kristi eller helgenenes liv. Det har et pedagogisk formål, at man blir fortrolig med Skriften og den kristne historien selv uten å kunne lese. Men det viser også at her er tid og rom opphevet. Man er vitne til begivenhetene, man er til stede i Guds frelseshistorie.

Grensesnitt mellom himmel og jord

Kanskje det mest særpregede med en ortodoks kirke i forhold til en katolsk er den store ikonostasen som avskjærer kirkerommet. Til å begynne med var dette en lav barriere mellom menigheten og korpertiet, det aller helligste. Fra senbysantinsk tid vokste denne barrieren til nærmest å bli en vegg, og fant sin typiske form i Russland under 1400-tallet, slik vi kjenner den i dag. Ikonostasen når sjelden opp til taket, og er dermed ingen «vegg» som lager to adskilte rom, snarere binder den sammen alterpartiet med resten av kirkerommet som et grensesnitt mellom himmel og jord, representert ved ikonene. *Ikonostasis* betyr «ikonoppstilling», så det er ikke en vegg forsynt med ikoner, men ikoner stillet opp som en vegg.

Liksom forhøyet i Jerusalems tempel skjulte det allerhelligste, skjuler ikonostasen alteret i en bysantinsk kirke. Ved bestemte tidspunkter i gudstjenesten blir dørene i ikonostasen åpnet, ved det *lille inntog* under frembærelsen av evangeliaboken, og det *store inntog* under frembærelsen av gavene. Menigheten får her noen glimt av alteret. Det store inntog symboliserer også Jesu inntog i Jerusalem, for å bli ofret på korset.

Det er ikke uvanlig å tale om religiøs arkitektur som liturgi av sten. Hvert enkelt bygningselement, inventar eller utsmykning har sin rolle i gudstjenesten. Slik har den bysantinske kirkearkitektur en gjennomført liturgisk funksjon, hvor hele Guds kirke i himmel og på jord samles om frelsesdramaet, i en felles lovprisning av Herren.

KATOLSK AKADEMI

TEOLOGI • FILOSOFI • KULTUR • SAMFUNN

VÅREN 2012

Lørdag 3. mars kl. 11.00–13.00

«Kirken i Norge – i spenning mellom fortid og fremtid»

ved biskop Bernt Eidsvig
(Sted: Mariagården, Akersveien 16)

Fredag 16. mars kl. 17.00–21.00

FASTERETRETT

«Jeg vil bryte opp og gå til min far» (Luk 15,18) – og han skal ta imot oss med medfølelse og kjærlighet.

Ledes av legkarmelitt og lyriker Anne Samuelsen, cand.polit.

Begrenset deltagerantall.
Foredrag, sang, stillhet; kveldsmåltid i stillhet.

(Sted: Menighetssalen, Akersveien 5)

Lørdag 12. mai kl. 11.00–15.00

«De kappadokiske fedre i fremveksten av en kristen kultur»

Ved klassiskfilolog og doktorgradstudent
Karl Johan Skeidsvoll

(Sted: Menighetssalen)

VELKOMMEN!

Påmelding til: akademi@katolsk.no

St. Olav forlag

Nyhet:

John Willem Gran:

KIRKENS TRO

- historien om trosbekjennelsens tilblivelse

298,-

Som pensjonist innledet biskop Gran et studium av Kirkens syv første konsiler, de eneste som er godkjente som økumeniske av både Den katolske og Den ortodokse kirke, samt av trossamfunnene oppstått i kjølvannet av reformasjonen. Hans fokus i denne boken er de seks første av disse konsilene, siden de eier en felles rød tråd: trosbekjennelsene, med det nikensk-konstantinopolitanske *credo* som utviklingens alfa og omega. Boken er ment som en tilnærmet popularisering av et seriøst kirkehistorisk emne, og ikke myntet på eksperter.

John Willem Gran, kulturpersonligheten og cisterciensermunken som ble biskop i Oslo katolske bispedømme (1964–1983), døde skjærtorsdag 20. mars 2008 i Paris. Hans manus var da tilnærmet komplett. Boken utgis derfor posthumt, med forord av og anbefaling fra biskop Bernt Eidsvig og faglig bistand fra patristikeren Karl Johan Skeidsvoll.

Kr 298,-

Kjøp i St. Olav bokhandel eller din lokale bokhandel.

www.stolavforlag.no

Bibelglede og bibellesning

Av Øystein Lund

«For Guds ord er levende og virkekraftig» (Heb 4,12)

Noe som har fascinert meg ved katolsk gudstjenestefeiring og tidebønnpraksis, er at Den hellige skrift har en så selvsagt og sentral plass. Vi ikke bare leser en rekke bibeltekster, men gjennom liturgien levendegjøres Skriften, og gjennom menighetens liturgiske svar trer vi inn i den Guds virkelighet som Skriften etablerer.

Vi lar oss prege av Skriften, og vi trer frem for Gud gjennom å la Skriftens ord få beskrive våre liv og våre indre erfa-

ringer: «Herre jeg er ikke verdig at du trer inn under mitt tak», kan vi si med offiseren i Kapernaum, med englene synger vi «Ære være Gud i det høyeste», og når Sanctus lyder «Hellig, hellig, hellig er Herren Hærskarenes Gud», så skuer vi faktisk med Jesaja inn i Guds himmelsal og synger med serafene for Guds trone. Når lesningene lyder, tegnes Guds virkelighet i vår tid for våre øyne.

Dette er ikke bare tekster fra en fjern fortid, det er levende Guds-ord inn i våre liv. Og Skriftens ord, lest både i messefeiring og i den enkelte troendes

hverdag, gir næring til troen og utfordrer oss både til å vokse i troen og ikke minst leve til beste for våre medmennesker.

Skriften som kilde for Kirkens tro, og ikke minst som næring for hennes liv på jorden, har helt fra begynnelsen vært en livsnerve. I den dogmatiske konstitusjon *Dei Verbum* [Guds ord] fra 1965 sier konsilfedrene: «Kirken har alltid æret de guddommelige Skrifter som selve Herrens legeme, idet den særlig i den hellige liturgi mottar livets brød og rekker det til de troende såvel fra bordet dekket med Guds ord som fra bordet dekket med Kristi legeme.»

Dei Verbum betonte på en særskilt måte Den hellige skrift plass i Kirkens liv. Etter dette dokumentet har ytterligere to dokumenter på litt ulike måter fortsatt å beskrive Skriftens spesielle rolle i Kirken, nemlig *Fortolkning av Bibelen i Kirken* (1994) og pave Benedikt XVI's postsynodale apostoliske ekshortasjon *Verbum Domini* (2010).

Det er mye godt å si om disse dokumentene. Et felles trekk er en brennende iver etter å la Skriften få oppfylle sin misjon som livgiver i Kirken som fellesskap, og overfor den enkelte kristne. En viktig oppfordring i så henseende finner vi i *Dei Verbums* 25. avsnitt, som etter å ha formant de geistlige om nødvendigheten av et nært forhold til Den hellige skrift, sier: «Likeledes oppfordrer kirkemøtet inntrengende hver enkelt kristen, og fremfor alt medlemmene av ordenssamfunnene, til å lære 'den kunnskap om Jesus Kristus som overgår alt' (Fil 3,8) ved hyppig lesning av de guddommelige Skrifter. 'For uvitenhet om Skriftene er uvitenhet om Kristus'.»

Dei Verbum fortsetter: «Men måtte de også huske at bønnen alltid skal ledsage skriflesningen for at denne kan bli en samtale mellom Gud og mennesket: For 'vi taler til Ham når vi ber, vi lytter til Ham når vi leser hans guddommelige ord'».

Skrift og Tradisjon

Jeg tror det er viktig i katolsk sammenheng at vi reflekterer over at tanken om en spenning mellom Skrift og Tradisjon er en problemstilling som primært ble skapt i reformasjonsårhundrets

polemikk mellom de ulike fronter. I den kontroversen fastholdt Den katolske kirke at «Skriften alene» ikke var en størrelse som kunne løsrives fra Tradisjonen. I tiden som fulgte ble det i katolsk sammenheng etablert en forståelse som fastholdt at den guddommelige åpenbaring hadde to kilder, således at denne åpenbaring ble meddelt dels gjennom Skriften, dels gjennom Tradisjonen.

Det er signifikant at dokumentet *Dei Verbum* griper tilbake til tiden før reformasjonskontroversene idet konsilfedrene fastholder at åpenbaringen i seg selv er én, idet Guds åpenbaring først og fremst er Guds logos – det menneskeblevne Guds ord, Jesus Kristus. Denne ene åpenbaring møter imidlertid menneskene ad empirisk forskjellige veier, både som skrift og som tradisjon. Flere avsnitt i *Dei Verbum* fremholder

Tradisjonen og Kirkens læreembete utgjør en harmonisk enhet som åpent lar seg lede av Den Hellige Ånd. «Kirkens læreembete [står] ikke ... over Guds ord, men tjener det, gjennom å lære bare hva det har blitt overlatt, lytter med innlevelse, vokter det samvittighetsfullt og forklarer det trofast i tråd med en guddommelig oppdrag og ved hjelp av Den Hellige Ånd» (DV 10).

Tolkningsrammer

Bibeltolkning innenfor en katolsk tradisjon karakteriseres av at man bevisst fastholder at Kirkens levende tradisjon utgjør en legitim ramme for bibeltolkning. Aktuell forskning innenfor faget hermeneutikk (fortolkningslære) har synliggjort det umulige i å tolke en tekst uten å starte med en eller annen form for for-forståelse. En katolsk bibeltolkning vedkjenner seg åpent at Bibelens

Bibelens tekster når vi forstår dem i rammen av det *litterære* univers de er en del av – Bibelen som helhet kaster lys over de enkelte tekstene. Disse tolkningsmodellene er godt beskrevet og fremholdt som uvurderlige for en kirkelig bibellesning i dokumentet *Fortolkning av Bibelen i Kirken* – utgitt av den pavelige bibelkommissjonen i 1994. Pave Benedikt XVI fremholder i *Verbum Domini* hvordan historisk-kritisk eksegesi og andre nyere metoder for tekstanalyse har brakt nytt liv til Kirken. Den historiske dimensjonen er en konstituerende dimensjon ved Kristen tro. Frelsheshistorien er ikke mytologi, men historie. Og inkarnasjonens mysterium gjør det umulig å kun operere med åndelige sannheter. Derfor verdsetter Kirken en historisk tilnærming til tekstene.

Kirkens tradisjon har også alltid fremholdt liturgien som tolkningsramme for Skriften. Det er interessant å reflektere over at den trolig viktigste grunnen til at bibeltekster ble nedtegnet, var at de spilte en rolle i tilbedelse og religiøs praksis. Bibeltekster ble overdratt, mottatt og nedtegnet gjennom historien av religiøse grupper som vi senere gjenkjenner som Kirken. Disse tekstene ble lest, brukt, tolket og «levd» innenfor sammenhenger vi kan beskrive som liturgiske. Pave Benedikt XVI fremholder i *Verbum Domini* at «liturgien er det privilegerte sted hvor Gud taler til oss midt i våre liv; Han taler i dag til sitt folk, som hører og responderer. Enhver liturgisk handling er i sin blotte natur gjennomsyret av Den hellige skrift.» Når Skriften lyder i liturgien, skapes Guds virkelighet konkret for våre øyne. Vår egen erfarte virkelighet brynes mot tekster der Guds handlinger og ord i historien tegnes for oss. Gud blir gjennom sitt ord nærværende, og vi får stige inn Hans virkelighet – og agere – i Hans nærhet.

Den hellige skrift er født ut av Kirkens liv – og gir i dag Kirken liv.

Den hellige skrift – en dynamisk kraft Verken bibelforskning eller Kirkens skrifttolkning, nøyer seg med å slå fast hva en tekst kan ha betydd i den opprinnelige kommunikasjonssituasjonen og da den ble skrevet ned. Interessen er også rettet mot hva en tekst kan sies å bety i dag. Pave Bendikt XVI skriver i *Verbum Domini*: «Kirken lever i visshet

Den hellige skrift er subjektet som taler til oss – vi er dens objekter. Og den venter på vår respons.

hvordan Skriften og Tradisjonen henger nøye sammen og står i et avhengighetsforhold til hverandre, jf. *Dei Verbum* 9: «Den hellige Tradisjon og den hellige Skrift er altså nært forbundet og forenet.»

Den hellige skrift fødes ut av Tradisjonen som er overlevert fra apostlenes tid av, og Tradisjonen er med på å levedegjøre Skriften og «de hellige Skrifter selv blir dypere forstått og får stadig fornyet aktualitet i denne Tradisjon» (DV 8). At apostlenes lære ble formidlet både gjennom skrift og gjennom annen tradisjonsformidling, finner vi bevitnet i Skriften selv:

2 Tess 2,15: *Stå derfor fast, brødre, og ta vare på de overleveringene vi har undervist dere i, enten muntlig eller i brev.* 1 Kor 11,2: *Dere skal ha ros for at dere husker på meg i alt og holder fast på de overleveringene jeg har gitt videre til dere.*

I samsvar med gammel kirkelig tradisjon fastholder *Dei Verbum* at det hører med til Kirkens læreembete å tolke Den hellige skrift og å våke over at Kristi budskap blir forkynt uten forvanskning. Dette skjer når Skriften,

bøker er blitt til innenfor et trosfellesskap, og at disse trosfellesskap har vært ansvarlige for å bringe de bibelske skrifter videre. Det fremstår derfor som en legitim praksis at Kirken som en fortsettelse av disse trosfellesskap, utgjør et lese- og tolkningsfellesskap for Bibelens tekster.

Samtidig må en kirkelig bibellesning ikke fremstå som en aktivitet som «har forstått Skriften» én gang for alle, og dermed redusert Bibelen til et objekt som lar seg kontrollere. Tradisjonen er en uvurderlig hjelp til bibellesningen, og Magisteriet utøver den nødvendige autentiske utleggingen. Men Guds ord skal ikke først og fremst kontrolleres – det skal få virke fritt på ulike måter og gjennom sin kraft inspirere mennesker til tro og liv, og stadig på ny gi ungdommelig dynamikk til Kirkens oppdrag. En katolsk bibeltolkning må derfor med nødvendighet omfatte mange ulike tilnærminger til tekstene.

Gjennom å prøve å forstå tekstene best mulig gjennom en *historisk tilnærming* gir bibelvitenskap hjelp til å forstå hvordan Bibelens tekster fungerte i den opprinnelige situasjonen de ble skrevet inn i. Videre blir vi bedre i stand til å forstå

om at den Herre som talte i tidligere tider, i dag fortsetter å formidle sitt ord gjennom Kirkens levende Tradisjon og gjennom De hellige skrifter.»

Kirkens levende Tradisjon har som en av sine oppgaver å stimulere frem en aktualisering av de bibelske tekster. I prosessen med aktualisering spiller Tradisjonen en dobbel rolle: På den ene siden gir den beskyttelse mot tolkninger på avveie. Aktualisering kan aldri innebære manipulering av teksten. En åpen lesning av Skriften betyr ikke at vi kan tvinge nye meninger eller ideologier på de bibelske skrifter. En ansvarlig bibellesning må samtidig være tilstrekkelig selvkritisk for å unngå at vi ukritisk lar våre egne – ofte ubevisste – forutsetninger prege aktualiseringen av Bibelens tekster.

På den annen side sikrer Tradisjonen overføring av den opprinnelige dynamikk i teksten. Et viktig poeng er at Tradisjonens rolle ikke først og fremst er å begrense Skriftens mulighet til å virke på den enkelte. Tradisjonen hjelper de enkelte troende og hele Kirken som trosfellesskap til å lese Skriften på en slik måte at tro skapes og næres.

Den hellige skrift, Tradisjonen og lære-embetet utgjør til sammen en enhet som gjør Kirken i stand til å treffe nødvendige avklaringer. Men fremfor alt er deres felles oppgave å la Guds evige Ord, Jesus Kristus, få rikelig plass i Kirkens liv, som levende og virkekraftig.

Derfor er det også essensielt i Kirkens liv at Den hellige skrift ikke bare blir behandlet som et reservoar for ferdig-definerte guddommelige læresetninger. Visst rommer Skriften slike skatter, men Skriften er ikke først og fremst en beholder, men en levende kraft som stadig skaper liv, og som stadig utfordrer og fornyer.

Hva Skriften gjør

Det å bli eksponert for Skriften er ikke først og fremst en aktivitet som handler om å tolke og forstå. Som bibelforsker er det opplagt at jeg mener at tolkning og forståelse er viktig. Men den viktigste aktiviteten skjer ikke når jeg tolker Skriften, men når Skriften leser meg og derigjennom utfordrer meg som tilhører eller leser.

Skriften er mer enn en samling av guddommelig inspirert informasjon. Skriften er virkekraftig og skaper virkelighet, den ikke bare tolker virkelighet. I Jesaja 55,10–11 leser vi om Guds virkekraftige ord som sendes ut for å forvandle: *For lik regn og snø som faller fra himmelen og ikke vender tilbake dit før de har vannet jorden, gjort den fruktbar og fått den til å spire, gitt såkorn til den som skal så, og brød til den som skal spise, slik er mitt ord som går ut av min munn: Det vender ikke tomt tilbake til meg, men gjør det jeg vil og fullfører det jeg sender det til.*

De tre dokumentene jeg har nevnt, viser en utvikling som man også kan se innenfor bibelforskningen generelt.

Jeg tror det er viktig at vi reflekterer over at tanken om en spenning mellom Skrift og Tradisjon er en problemstilling som primært ble skapt i reformasjonsårhundrets polemikk.

Mens man i 1965 var opptatt av å fokusere på *forfatterens* intensjon i teksten («hvilken mening de hellige forfattere intenderte»), forskyver Bibelkommisjonens dokument fra 1994 i større grad fokus fra forfatteren til *teksten* («budskapet som ligger i teksten»). Disse perspektivene gjenfinnes også i *Verbum Domini* fra 2010, men her har tekstens *leser* fått en langt mer fremtredende rolle.

Utfordringen til leseren er i *Verbum Domini* ikke bare å forstå teksten, men mest av alt å reagere adekvat på teksten: «... Guds ord trekker hver og en av oss inn i en samtale med Herren: den Gud som taler, lærer oss hvordan å tale med ham.»

Fenomenet *talehandlingsteori* hjelper oss til å se et viktig trekk ved bibelske tekster. Vi må ikke bare spørre etter hva en tekst *betyr*, men like mye være opptatt av hva en tekst *gjør*. Bibelens tekster utfører nemlig en hel rekke aktiviteter, og de inviterer leseren til å reagere og respondere på tekstene. Gjennom dette skapes en dynamikk som går utover tolkning og forståelse.

Skriften forblir alltid det handlende subjekt

Jeg tenker ofte som bibelforsker at vi har en oppgave i utforskning av Skriften. Vi skal lese Skriften med historisk

blikk, vi skal stille spørsmål og forsøke å forstå hva tekstene betød og hva de betyr. Vi skal stille kritiske spørsmål til vår egen for-forståelse og til hvilke historiske forutsetninger som preger tekstene. Tekstene er ikke skjøre – de tåler å bli utforsket, og vi profiterer på å lese dem på denne måten.

Men når alt dette er gjort og jeg igjen leser den nakne teksten, så står det igjen klart for meg at bibelteksten alltid vender tilbake til å være subjekt – ikke et objekt. I forhold til den troende kan Den hellige skrift aldri reduseres til et objekt vi kan kontrollere og «bruke». Vi kan studere Skriften, vi kan reagere på den, vi kan bli inspirert og forarget. Den type aktiviteter er sunne i møte med Skriften.

Men i siste omgang vender Skriften alltid tilbake til sin rolle som den som taler til oss. Den hellige skrift er subjektet som taler til oss – vi er dens objekter. Og den venter på vår respons.

Jeg har lyst til å avslutte denne korte betraktningen over Den hellige skrifts plass i Kirkens liv med avslutningsordene fra *Dei Verbum*: Måtte «Guds ord ha fremgang og komme til ære» (2 Tess 3,1) ved bibellesning og bibelstudium. Måtte åpenbaringsens skatt, som er betrodd Kirken, mere og mere fylle menneskenes hjerter. Likesom Kirkens liv styrkes ved hyppig deltagelse i Eukaristens mysterium, slik kan man også vente nye impulser for det åndelige liv av voksende ærbødighet for Guds ord som «står fast til evig tid» (Jes 40,8; kfr. 1 Pet 1,23–25).

Fotofra

Øystein Lund er førsteamanuensis i gammeltestamentlig teologi og studiedekan ved Det teologiske Menighets-fakultet.

Temadag

Makt, ansvar, tillit og seksuelle krenkelseser

Oslo katolske bispedømme inviterer til temasamling: «*Det skjer ikke i vår menighet: Temadag om makt, ansvar, tillit og seksuelle krenkelseser.*»

Målgruppe: Alle barne-, ungdoms- og voksenledere, prester, menighetsråd, lærere og andre frivillige og ansatte i menighetene i Oslo katolske bispedømme

Seksuelle krenkelseser og overgrep i kirkelige kretsers har rystet verden. Oslo katolske bispedømme ønsker å møte fremtiden med tiltak som kan bidra både til å forebygge overgrep og hjelpe dem som er rammet. I den forbindelse har bispedømmet opprettet et ressursteam som vil arrangere regionale temadager. Man melder seg på det stedet og den tiden som passer best. Kursopplegget er utarbeidet av Tormod Kleiven, som er spesialist på feltet, og er tilpasset Den katolske kirke.

Kursholdere:

p. Sigurd Markussen, psykolog
Huan Nguyen, jurist Rønnaug Aaberg
Andresen og sr. Ane-Elisabet Røer, administrator i Tribunalen.

Tidspunkter og steder våren 2012

Lørdag 25. februar
10.00–16.00 i **Bergen**

Lørdag 31. mars
10.00–16.00 i **Larvik**

Høsten 2012

Oslo (15. september) i Mariagården

Trondheim
(tentativ dato i oktober)

Temadagene er gratis og har et begrenset antall plasser. Påmelding til okb@katolsk.no / 23 21 95 08 innen 15. mars 2012 for seminar i Larvik og 14 dager før hvert av høstens seminarer. *Det er også mulig å forhøre seg om eventuelle ledige plasser på dagen i Bergen.*

St. Olav bokhandel

En unik samling med gregoriansk sang med smakebiter fra hele kirkeåret, utført av ledende ensembler fra Italia, Danmark og Tyskland. 10 cd'er: kr 158,-

Peter Halldorf: Hellig år

«Kirkens hellige år vokste fram i den tidligste kristne tradisjonen. Av den grunn tilhører det oss alle. I dag oppdager stadig flere, også de yngre kirkene, rikdommen og dynamikken i kirkeåret»

Luther. lb. kr 299,-

Åpningstider:

Tirsdag – fredag: 10 – 18
Lørdag: 11 – 15
Søndag: 12.30 – 15

Mandager: STENGT

**Bli med i vår kundeklubb!
Send STOLAV til 2007**

Dugnadshelg på Mariaholm

Norges Unge Katolikker arrangerer dugnadshelg på Mariaholm **4.–6. mai.**

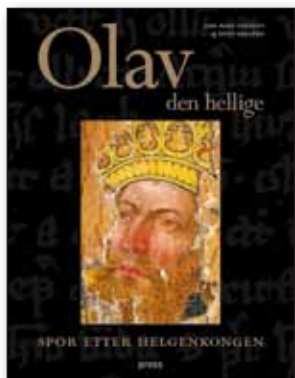
Du får en gratis helg med hyggelige mennesker, god mat og anledning til å gjøre en innsats for et kjært leirsted.

Arbeidsleder: Paul Marić.

Kontakt NUKs sekretariat på nuk@nuk.no / 23 21 95 40.

Hva vil vi med Olav?

Lars Roar Langslet, Knut Ødegård

Olav den hellige. Spor etter helgenkongen.

Press forlag 2011

296 sider, 349 kr

Den nye praktboken om Olav den hellige viser oss med tydelighet og fortellerglede hva helgenkongen har betydd. Men hva betyr han i dag? Og hvis svaret er «lite», hva ønsker vi at han skal bety?

Vinterens vakreste bok (etter mitt skjønn) handler om Olav helgen. Vår dårlige samvittighet, siden vi fremdeles og etter alle disse årene står og stirrer ned i det svarte hullet som «gjemmer» hans budskap til oss, hans åndelige testamente og tilstedeværelse.

Lars Roar Langslet åpner (som vanlig) for oss en god fortelling om historien, for ikke å si historiene. Og lyrikeren Knut Ødegård har med kraft og klang oversatt poetiske verker fra den tidlige olavstradisjonen – både Olavs egne dikt og kvadene fra kongens og kirkens skald. Mens Kjartan Hauglid med stilsikker hånd og sans for hvordan et bilde skal leve, har redigert billedstoffet – noe av det er helt nytt for flere av oss.

Press forlag er velsignet opptatt av at innhold dør om det ikke har ytre former. En bok derfra ligger alltid – verdig

og vakkert designet (denne gangen av Dimitri Kayiambakis) – og venter på å bli åpnet. Også når den er åpnet før.

Forteller med glede. Langslet snobber ikke når han forteller. Han *vil* fortelle, og det er glede i fortellingen. Når han forteller om miraklene, tenker jeg – ja nettopp – at det må bety at hvis vi åpner for nåden, er tilstrekkelig våkne og takknemlige, da får vi del i det hellige. Det hender store ting i det små. Langslet gir rike nyanser til den – for noen – betente historien om Olav som nasjonalbygger, og punkterer enkelte av de viltvoksende synspunktene om Olav som den inkarnerte brutalitet.

I boken tolkes gamle uttrykk i kirker og kunstverker, som viser at folk før oss «skjønte» mye og var godt over normalt opptatt av hva Olav hadde å fortelle sin tid og hundreårene siden. Det levnes ikke tvil mellom linjene at mangt og mye av mytestoff og mirakelhistorier kan ha sine feilkilder, men hvis halve sannheten er bevart, er også det mye. Tvil er sannhetens far. Noe må det være igjen å skyve sivet til side for. En solid historiker og journalist som Langslet kan balansegangen.

Muskler av tekst. Knut Ødegård er en stilbevisst gjendikter. Og prosatekstene han omgir diktene med, er til å bli klok av – de er lærde, men formidler kompleksiteten bak diktene og den rike

Hvor lydhøre er vi villige til å være? Hvor uredde er vi, når vi leter etter erfaringen (bakover) som alltid bærer anelsen (fremover) i seg?

klangen de klinger mot. Når det gjelder gjendiktningene, er Ødegård tro mot «det gamle». Den høyreiste gjendiktningen av «Geisli» har gjennomgått noen få «normaliseringer» av språket siden flaggskipet av en bok, «Geisli» (Tiden forlag) – med manende sterke bilder fra Bjørn Bjørneboes intense kristne univers – kom ut for 30 år siden. Skulle det snike seg inn et spørsmål, måtte det være om ikke disse musklene av noen tekster hadde tålt en litt dristigere tone av nåtid og fremtid. Det skal stå ubesvart. Ødegård har nok gjort et såre bevisst valg.

Speil over helgengrav. Problemet – om det er noe – er altså ikke hva boken rommer, men kanskje det den *ikke* rommer. Den gir oss rikelig og drøftende det vi trenger for å få bildet av Olav på plass – kongen, som ga oss rettferdighet her til lands da andre hang etter, kongen som reiste viden omkring og hadde kristendom med seg i bagasjen hjem og har preget landet siden, kongen som gjorde jærtegn, kongen som falt, kongen som ble gjemt og gravlagt, kongen som var god å ha da vi skulle reise oss en nasjon. Så savner vi noe, er det dette: at Olav blir gjort så «åndelig» nær at han forplikter. Hvis helgenen har en plass i det kirkelige hierarkiet (jeg håper inderlig han har), er det også grunn til å tro at han har noe å si oss som katolikker – nå, i dag. Eller er han en museumsgjenstand, et stykke tre vi tar på i vår fromhet? Har Olav-forskeren Bodvar Schjelderup rett når han i boken «Speil over helgengrav» (forlaget Fredag) mener at Olav i dag er svøpt inn i «antikvarisk fornemhet og kirkelig kulturisme»?

Det er mer. Langslets tekst forholder seg i stort og helt til tiden fram mot 1930 – 900-årsjubileet for kongens fall. Men *det* er snart 100 år siden. Riktignok antyder han at «når vi ber til helgener, er det alltid for å be dem gå i forbønn for oss. Utallige kristne har gjennom tidene erfart at også slike bønner kan bære frukt», og at «det er først i et slikt perspektiv det blir mulig å forstå at den *religiøse* dimensjon i bildet av

Hellig Olav og arven fra ham fortsatt kan være en aktuell utfordring til tro, og en støtte for troen. Hvis vi ikke regner den dimensjonen som i alle fall en *mulighet*, vil alt som kan berettes om olavsarven i norsk og nordisk historie, være bare et flimmer av tapt fortid.

Her ligger det mer og vaker.

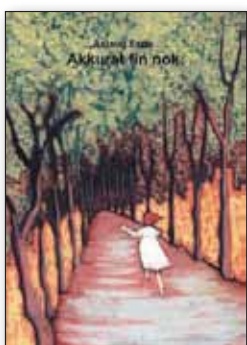
Svever i det abstrakte. Før vi klarer å ta Olav helt og fullt inn, før han kan bli «lys levende» for oss, må vi antakelig – som Schjelderup i sin bok antyder – legge oss i selen for å finne noe så

konkret og kontant som Olavs grav, så helgenen ikke «svever» i det abstrakte, ut i det fjerne. For så å gå inn i «forsynets evige visdom om fremtid» (Schjelderup). Hvor lydhøre er vi villige til å være? Hvor uredde er vi, når vi leter etter erfaringen (bakover) som alltid bærer anelsen (fremover) i seg? Jeg er sikker på at Langslet etter tiår med Olav har sprengende tanker om det. Og kan åpne diskusjonen, som sikkert nok kan bli til brytninger.

Jubileet venter. Det går mot jubileum, i 2014 er det 1000 år siden Olav helgen ble døpt i Rouen. Skal vi tro at vi er modne til å ta kongen og hans mirakuløse stemme inn over oss da, han som – for å sitere Schjelderup – «trolig er anonymt til stede nede i kjelleren (i Nidarosdomen) – og i vår likegyldighet». Selv ikke pilegrimsbevegelsen «på vei» mot Nidaros har i sin alminnelighet klart å ta inn over seg Olav som dagsaktuell og «talende» faktor i det kristne livet. En oppfordring til overtro? Nei, en historie som bærer en så frodig fortelling i seg, er ikke overtro. Det ligger i hele den katolske tankegangen å tenke slik. Våger vi, kan Nidaros-klokene plutselig få en annen klang.

Olav Egil Aune

Akkurat fin nok

Aslaug Espe, Astri Tønnesen Berg (ill.)

Kolofon forlag 2010
43 sider, 200 kr

Aslaug Espe har i mange år vært primus motor i Tro og lys-bevegelsen i Norge, en økumenisk bevegelse som samler utviklingshemmede og deres familier og venner for å be og feire i fellesskap. Organisasjonen arbeider

for at utviklingshemmede skal finne sin plass i kirke og samfunn. For dette arbeidet mottok Aslaug Espe Brobyggerprisen på vegne av Tro og lys i 2010. Og det er det samme engasjementet som har avfødt boken «Akkurat fin nok».

«Akkurat fin nok» er en bok skrevet om og for utviklingshemmede unge og voksne. Den handler om det å være annerledes, og om den smertefulle prosessen med å godta seg selv. Hovedperson Janne blir oppmerksom på at hun er annerledes, noe som gir opphav til mange og vanskelige spørsmål, og som hun sliter med både på jobb, fritid, i familien og i drømme. Men de gode opplevelene, alt det fine hun kan og er, får allikevel siste ord: «Akkurat stor nok! Akkurat god nok! Akkurat fin nok! Det er jeg!»

Vern om livet fra befruktning til en naturlig død

 Bli medlem i Menneskeverd

www.menneskeverd.no

EN GOD BANK FOR KNIF - EN GOD BANK FOR DEG!

Kjempegode tilbud på banktjenester!
Interessert?

Kontakt Bente Sørensen på telefon
38 17 37 77 eller e-post
bs@sparebankenpluss.no

Opptak i St. Eystein høsten 2012

Biskop Bernt Eidsvig
Can.Reg. av Oslo
meddeler at
frist for opptak
til St. Eystein
presteseminar
er **1. april for det**

akademiske år 2012–

2013. Eventuelle kandidater kan melde seg til seminarets rektor, p. Carlo Le Hong Phuc, Akersveien 6, 0177 Oslo (tlf. 23 21 95 96, epost: carlo.hong.phuc@katolsk.no) med kopi av dåpsattest og referanse til to prester og eventuelt andre relevante personer. Søker bør være fylt 20 år.

St. Eystein presteseminar ble opprettet i mars 2006. Studentene bor i Akersveien 6, hvor de får sin menneskelige-, åndelige- og pastorale dannelse. De akademiske studiene tar de hovedsaklig ved Det teologiske menighetsfakultet. Studieløpet er beregnet til seks til syv år. Oslo katolske bispedømme har per i dag fem prestekandidater. Blant disse er Ole Martin Stamnestrø, som etter planen prestevies til høsten.

Pavens bønneintensjoner 2012

Februar

Generell intensjon:

At alle folk må ha tilgang til vann og andre ressurser som de trenger i sine daglige liv.

Misjonsintensjon:

At Herren må bistå helsearbeiderne som hjelper syke og eldre i verdens fattigste områder.

Mars

Generell intensjon

At hele verden må anerkjenne kvinners bidrag til samfunnets utvikling.

Misjonsintensjon

At Den Hellige Ånd må gi utholdenhet til alle som lider under diskriminering, forfølgelse eller som dør for Kristi navn, særlig i Asia.

April

Generell intensjon

At mange unge må høre Kristi kall og følge ham i prestedømmet og klosterlivet.

Misjonsintensjon

At den oppstandne Kristus må være et tegn på sikkert håp for menn og kvinner på det afrikanske kontinent.

Bjørn Are Davidsen

Da kvinnen fikk sjel

Historiene er like kjente som de er opplagte. Kirken slo hardt ned på dem som sa at jorden var rund. Kristne satte fyr på det store biblioteket i Aleksandria, der antikens kunnskap var samlet. Astronomen Kopernikus ble forfulgt fordi han fratok oss vår privilegerte plass i sentrum av universet.

Dette er bare noen av mange eksempler på Kirkens kriminelle stormløp mot opplysning.

Moderne myter. Men siden alt dette er så velkjent, er det tydeligvis mindre kjent at vi snakker om myter. Faglig kalles dette ofte for *faktoider*, forestillinger som høres sanne ut, men som altså er usanne. Vikingene hadde ikke horn på hjelmene. Eskimoene har ikke flere ord for snø enn oss. Kvinnen fikk ikke sjel på kirkemøtet i Nikea.

Grunnen til at slike historier om Kirken spres i media og lærebøker, er imidlertid ikke konspirasjoner fra skumle, sekulære kretser. Mye skyldes nok heller en ond sirkel. Tror jeg at Kirken bekjempet alle som sa at jorda var rund, skal det lite til å tro at den også ødela biblioteket i Aleksandria. Dermed kan ellers fornuftige mennesker hevde at kvinnen ikke fikk sjel før på konsilet i Nikea (325). For så å bemerke som Arnulf Øverland, at samme kirkemøte vedtok Den hellige ånd, med knapt flertall. Eller at det først var her kristne

begynte å tro at Jesus var Guds Sønn og bestemte hva som skulle med i Bibelen. Drister noen seg til å si imot, er reaksjonen rask: Du vil bare godta fakta som passer med Kirkens fasit. Nå må du begynne å lytte til moderne forskning.

Kvinnen og sjelen. Myten om at Kirken lenge tvilte på at kvinnen hadde sjel, er så inngrodd at man ikke tar det så nøye med når det skal ha skjedd. Daværende kultur- og kirkeminister Trond Giske var likevel av de mer originale da han i et intervju tidfestet det til et vedtak på 1600-tallet.

Bak slike uttalelser ligger ikke bare en kunnskapsløshet som man kan skvette av også hos dem som ikke har fartstid

I stedet for at Kirken på ramme alvor diskuterte om kvinnen hadde sjel, forbød den pamfletten som bestridte det.

som utdanningsminister. Vi aner dels et retorisk verktøy, og dels en festlig anekdote for å understreke hvor dumme og diskriminerende man var i gamle dager.

Nå betyr ikke dette at vi trenger å la oss imponere av alle teologers kvinnesyn i historien. Noen ganger er det tvert imot grunn til å være rystet. Men overraskende ofte lar moderne forestillinger om Kirkens historie seg ikke finne i kildene. Det forhindrer ikke mange og kategoriske uttalelser som etablerer en stemning som ikke er lett å snu når noen lukter kristenmanns blod.

I realiteten er det altså slik at vi ikke har noen kilder – og dermed heller ingen forskere eller fagmiljøer – som hevder at kvinnen fikk sjel på Nikeakonsilet. Kirken har faktisk aldri diskutert spørsmålet. Og begrepet «sjel» ble opprinnelig ikke sett på som en separat del av oss, men betydde enkelt sagt ikke noe annet enn «livsånd» (*nephesh* på hebraisk). Selv kristne kan nok ha mistenkt at kvinner var i live før år 325. Det overrasker ikke at vi verken i antikken eller middelalderen finner noen som har satt spørsmålstegn ved om kvinnen har sjel.

Når det ikke hersker tvil om hva som ble diskutert og vedtatt i Nikea, er det vanskelig å si hvordan myten har

oppstått. En teori har vært at dette med «kvinnens sjel» kan være et ekko av Gregor av Tours' (539-594) «Frankernes historie». Der fortelles at noen spurte om ordet «homo» i den latinske Bibelen (Vulgata) kunne brukes også om kvinner. Svaret var ja, og mer er det ikke mulig å få ut av den historien.

Valentius Acidalius' pamflett. Mer direkte handler nok dette om en fattig tysk student. Valentius Acidalius (1567–1595) er tillagt ansvaret for en pamflett der det ble hevdet at *homo* betyr «voksen mann», og at det bare er menn som har en «udødelig sjel» (sjelsbegrepet var blitt endret siden urkirken). Antagelig var skriftet ment som parodi på en type

protestantisk teologi som kun gikk god for det som var direkte nevnt i Bibelen. Studenten ble imidlertid straks massivt imøtegått av den lutherske teologen Simon Geddicus med motskriftet *Til forsvar for det kvinnelige kjønn*. Selv om Valentius døde rett etterpå, muligens av slag forårsaket av den skarpe kritikken, overlevde pamfletten.

Ikke alle ble like rystet over å høre at kvinner manglet sjel. Italienske adelsdamer skal ha virket fornøyd, siden de da ikke trengte å ha moralske anfektelser i omgangen med hoffets menn. Saken ble ikke bedre av at en del antifeminister brukte teksten til å fremme sin sak.

Det gikk så langt at pamfletten i 1651 havnet på Kirkens liste over forbudte bøker. Vi ser dermed at realiteten er det motsatte av ryktene. I stedet for at Kirken på ramme alvor diskuterte om kvinnen hadde sjel, forbød den pamfletten som bestridte det.

Bjørn-Are Davidsen er sivilingeniør, har skrevet flere bøker og blogger på dekodet.blogspot.com. Han er medlem av Den norske kirke og foreningen Skepsis.

Fra biskop Berislav Grgić kalender*

- 13/2 Finansrådet
- 8–14/3 Den nordiske bispekonferanse møtes i København
- 17/3 60-års ordensjubileum for sr. Aloysia Brux, Tromsø
- 3/4 Presterådsmøte / konsultorkollegiet og oljevigselsmesse

*Å jour per 3/2

Fra biskop Bernt Eidsvigs kalender*

- 17–28/2 På Filippinene
- 5–6/3 I Førde
- 8–14/3 Den nordiske bispekonferanse møtes i København
- 17/3 Pastoralrådsmøte på Mariaholm
- 18–20/3 I Dublin
- 21/3 Foredrag i Gjerdrum kirkeforum
- 25–26/3 Visitas i Larvik

*Å jour per 30/1

Inspirasjonsdag

for alle som arbeider med barn i Kirken

Også i år arrangeres det ressursdag i Oslo for deg som driver med barnearbeid i menigheten, og for deg som har lyst til å begynne med det. Dagen er gratis, og det blir servert varm lunsj. Mer informasjon på nuk.no – «for barn».

Sted: menighetssalen i St. Olav menighet, Akersveien 5

Tid: Lørdag 10. mars klokken 11–17

Påmelding til Norges Unge Katolikkers barnekonulent:

sunniva.vang.kristiansen@katolsk.no
55 21 59 56/45 61 81 07

Foto: Tomas Ahnesen/Wikio

NUK inviterer:

Påskeleir for konfirmanter og konfirmerte

Leiruke: 1. – 8. april 2012

(palmesøndag til 1. påskedag)

Påmeldingsfrist: 11. mars

Pris: 1900 kr for NUK-medlemmer;
2300 kr for ikke-medlemmer

Påmelding:

Se www.nuk.no > Aktiviteter

Hvert år i den stille uke arrangerer Norges Unge Katolikker konfirmantleirer og påskeleir for konfirmerte. 2012 er slett ikke noe unntak! Vi inviterer ungdom fra hele Norge til å være med på en uforglemmelig opplevelse hvor vi sammen skal leve oss inn i påskens mysterium.

Konfirmantleirene blir på Skogstad og Gulsrud leirsted, og påskeleir for konfirmerte er på Mariaholm.

Har du spørsmål, kontakt NUK-kontoret:

Tlf.: 23 21 95 40
eller epost nuk@nuk.no.

Klosterdrevet

- gjestehus
- studenthjem
- møtelokaler
- sentralt på Majorstuen

Ideelle møtelokaler for mindre grupper.

Ta kontakt for et godt tilbud!

Sta. Katarinahjemmet

Gjørstads gate 9

0367 Oslo

Tlf.: 23 21 54 10

rom.katarinahjemmet@katolsk.no

katarinahjemmet.katolsk.no

Identitet og fastetid

Den bortkomne sønnen av Bartolome Murillo

Faste er en identitetsmarkør i vårt samfunn. Alle vet at muslimer har fastemåneden Ramadan, noen vet også at katolikker har fastetid i tiden før påske. Men få vet hvorfor man faster: «Det står vel i de hellige skriftene deres?» «Jeg hører man sier det er sunt å faste innimellom.»

I fjor gjeninnførte biskopene i England og Wales den obligatoriske fredagsabstinensen – å avstå fra kjøtt på fredager – det ble blant annet begrunnet med at det var en viktig felles identitetsmarkør for katolikker: «a clear and distinctive mark of their own Catholic identity». Slik har det vært fra Kirkens første tid. Skikker som i utgangspunktet har et annet mål, fungerer ganske snart som identitetsmarkører – som tegn på tilhørighet. De synliggjør en enhet mellom Kirkens medlemmer og samtidig en forskjell fra mennesker utenfor. Allerede i Didaché, et kristent skrift,

nesten like gammelt som evangeliene i Det nye testamente, kan vi lese: «Hold ikke faste som hyklerne, for de faster på den andre og femte dag i uken, men faste på den fjerde dagen og på forberedelsesdagen [fredag].»

Fastens primære hensikt er ikke å være en sosial identitetsmarkør, men fasten har allikevel mye med identitet å gjøre. Jesu lignelse om den bortkomne sønnen gir oss en ledetråd i dette. Den yngste sønnen reiste av gårde med farsarven sin og levde i sus og dus inntil pengene var oppbrukt, vennene var borte og han delte matfat med grisene. *Da kom han til seg selv.*

Vendepunktet for sønnen inntraff da han kom til seg selv, han gjenoppdaget sin identitet. Å gjenoppdage vår egentlige identitet er også et av målene med fasten: Hvem er jeg, hva er målet for mitt liv, og hvem er jeg i møte med mine medmennesker? Vår identitet

ligger i vårt hjerte, det er i dette vårt innerste at dialogen med Gud føres, og det er ut fra dette sentrum i vårt liv at våre prioriteringer og handlinger skal utgå. Men det er lett å bli trukket ut av vårt sentrum slik at vi lever med utgangspunkt i det som ligger i periferien av oss selv.

Den bortkomne sønnen måtte miste alt før han kom til seg selv. Det finnes mange med hans erfaring, og det kan være smertelig å begynne på veien tilbake, det kan hende man må forsones både med mennesker og med Gud. I fasten mister vi noe frivillig, vi gir avkall på noe, fordi det er vanskelig å komme til seg selv når man er omgitt av komfort og nytelser av alle slag. Å gjenetablere sentrum i sitt liv krever en viss askese, et 40 dagers opphold i ørkenen.

I vår tid er Kirken tilbakeholden med å utstede store og krevende fasteforskrifter. Kirken gir noen få slike og hinter om noen flere. Det kan føre til at målet for fasten tre mer i forgrunnen, men samtidig utfordrer det oss til å finne den faste som best kan medvirke til at vi gjenfinner sentrum i vårt liv og begynner å leve ut fra dette. Dersom vår faste gir oss en opplevelse av eksklusivitet og en opphøydhed over andre, da er vi på feil spor. Men dersom fasten medvirker til at vi kommer nærmere våre medmennesker, er det et godt tegn.

Etter fasten kommer festen, påskefesten. Har vi forberedt oss gjennom fastetiden, gjenkjenner vi også lettere den oppstandne Kristus når han kommer oss i møte, og går ikke i den samme fellen som Maria Magdalena og forveksler ham med gartneren.

God fastetid!

Torvild Oftestad, Det kateketiske senter

Besøk oss på
katekese.no

DÅPSKLUBBEN TRIPP TRAPP Katolsk

Dåpen

er et stort og viktig sakrament som markerer vår

inngang i Kirken. For dåpsbarnet er dette begynnelsen på et nytt liv – livet i Kristus, som en gang skal føre oss til oppstandelsen og det evige liv hos Gud. St. Gregor av Nasians, en av kirkefedrene, skrev at *Dåpen er den vakreste og vidunderligste av alle Guds gaver*. Men med gaven følger også oppgaven. Hos barnet som er døpt, skal troen vokse, og når foreldre og faddere bærer et barn til dåpen, gir de samtidig et løfte om å fremme barnets vekst i troen og hjelpe ham eller henne på veien mot Gud som kristen.

- **Dåpsklubben Katolsk Tripp Trapp** har blitt et populært tilbud i katolske menigheter i hele landet, og biskop Bernt Eidsvig har helt fra starten av vært en pådriver for Dåpsklubben.
- **Som medlem i Katolsk Tripp Trapp** får man tilsendt to pakker i året i posten med barnbøker, leker og andre artikler som hjelper foreldrene å følge opp barnas trosopplæring og utvikling.
- Medlemskap i Katolsk Tripp Trapp er en **ypperlig dåpsgave til barnet** fra både faddere, besteforeldre eller foreldre! Prisen pr pakke er ca kr. 280,-, og faktura kan sendes separat til giveren.
- **Innmelding og mer info på www.katekese.no.**
- **Brosjyre om Katolsk Tripp Trapp** kan fås på menighetskontoret.
- **Har du spørsmål?** Kontakt Det kateketiske senter (Oslo katolske bispedømme) på e-post: kateketisk.senter@katolsk.no eller tlf: 23 21 95 50 / 51.

p. Fredrik Hansen:

Jeg vil anbefale et

medlemskap i Katolsk Tripp Trapp til alle katolske småbarnsfamilier, fordi det materialet man da får tilsendt i posten, hjelper foreldrene med trosopplæringen og formasjonen til barnet. Denne oppgaven vil i dag i veldig stor grad falle på foreldrene alene, fordi de fleste barnehager og skoler nå kun formidler sekulære og livssynsneutrale verdier til barn og unge. Pakkene fra Katolsk Tripp Trapp er til god hjelp og støtte de første årene. Det er alltid hyggelig å gi barn leker og bøker som formidler gode verdier, og som de kan vokse videre på som mennesker. Katolsk Tripp Trapp kan man med god samvittighet gi til barna!

Info for polsktalende / Tripp Trapp po polsku:

<http://www.katekese.no/?nid=8216>.

Hva var meningen?

«Hva ville Gud på Utøya?» spør Hans Fredrik Dahl i St. Olav 5/2011. Takk, Dahl!

Hva er *meningen*? I et TV-intervju om hans konversjon ble Dahl spurt hva katolsk tro betød for hans historiesyn, han som før var marxist. Slik jeg husker, svarte han at troen gir historien *mening*. Dette er viktig i vår tro: Virkeligheten vi lever, slik vi former den og slik den former oss uten vår kontroll, er ikke vilkårlig, men heller ikke bestemt av skjebnen. Virkeligheten i alle sine lag finnes i Guds hånd. Jesus Kristus lever i alt som skjer, som den lidende og som den helbredende. Derfor har alt mening, selv om vi ikke ser og ikke forstår. Det betyr ikke at Gud har planlagt alt i detalj, det ville føre til skjebnetro med Gud som despot.

Hvis Gud er kjærlighet, må det finnes frihet, for kjærlighet uten frihet er ingen kjærlighet. Vi har fått fri vilje, Gud tvinger ingen. Hvorfor Han lar det onde skje, og ikke stopper oss i vår galskap, forblir et mysterium. W.P. Youngs bok «Skuret» reflekterer interessant over dette. Jeg tror vår oppgave når ondskaper rammer slik som 22. juli, først og fremst er å gi mening til fortsettelsen, vende det onde til det gode. Jeg ser det som skjedde etter 22. juli svært meningsfylt.

Når jeg leter etter ord og bilder til hjelp for å tre inn i det forferdelige som skjedde og hvordan mennesker jeg møter er berørt av tragedien og ondskaper, er det festen for de uskyldige barn som trer frem. Da jeg konverterte, opplevde jeg en sterk konfrontasjon med virkelighetens mørke når vi ikke ble værende i julenattens idyll, men allerede annendagen ble kastet ut i Stefanus' martyrfest. Bare to dager senere, mens vi ennå har ribbe igjen, *feirer* vi de uskyldige barn i Betlehem som Kristi martyrer. Småbarn, spedbarn som ikke kunne snakke, kaller vi Kristi vitner og feirer deres brutale, «meningsløse» død i Herodes' forsøk på å myrde Jesusbarnet.

Jeg synes fortsatt det er en vanskelig fest å feire. Men jeg ser paralleller til Utøya, der barn og unge drepes fordi de står for verdier som i vårt samfunn har rot i kris-

tendommen. Uansett om de hadde en tro eller ikke, var det deres og vårt, samfunnets dypt kristne verdier morderen ville ramme i sin sykt innbilte krig. Kanskje vi kan se deres liv og død som Kristusvitnesbyrd på linje med småbarna i Betlehem som ikke kjente Kristus, men ble drept i forferdelige myrderier.

Det sies ofte om Hellig Olav at han ble hellig på grunn av det som skjedde etter sin død. Kirken ser det ikke slik. En helgen og martyr er en som er et særlig Kristusvitne i liv og død, bevitnet gjennom mirakler som skjer etter døden. Jeg hevder ikke at de som ble drept 22. juli var helgener eller martyrer, men jeg ser likhetstegn. Dette gjelder for så mange som ble rammet, ikke bare de drepte. Vi har hørt spesielle historier og trekk ved enkeltmenneskers liv som vi ikke før kjente, og som har løftet frem noen av de beste menneskelige verdier. Vi hører om en – så vidt vites første gang i Norge – kristen-islamisk begravelse av en islamsk pike fra en luthersk kirke. Vi hører om dem som risikerte eget liv for å berge andre. Om familier som var splittet i bitter strid, der noe åpnet seg gjennom sorgens fellesskap. Om mennesker som har funnet ny mening og ny åpenhet for livets skjørhet og skjønnhet, og større realisme for dødens plass i livet. Om varme, kjærlighet og omsorg, om et folk som nekter å la ondskaper få det siste ord, og en verden utenfor Norge som registrerer ikkevold som svar på vold. Kanskje kan vi si at døden er blitt en tydeligere del av livet etter 22. juli, at vi ikke lenger kan vende oss bort og late som om død og ondskap ikke fins. Vi kan vel si at nordmenn tør vise hverandre mer hjertevarme etter denne sommeren?

Sorgen over de drepte må gjennomleves, tomheten i tapene, og grusomheten i detaljene. Men frukten av 77 avsluttede liv er blitt stor gjennom 22. juli. Hvis frukten av deres liv og død blir så rik, er ikke det *mening*?

La oss fortsatt be for alle som ble rammet på denne festen for oppstandelsesvitnet Maria Magdalena, for morderen, også et menneske elsket av Gud, – og for alle som må arbeide videre med det som skjedde og ettervirkningene etter volden. La oss som kristne alltid søke Kristi

ansikt i dette, og våge å formidle budskapet om Kristi kors og oppstandelse når ulykken rammer. Med stor takt, kjærlighet og respekt for dem som ikke kjenner Kristus.

Sr. Hanne-Maria Berentzen OCSO

Kirken krever avholdenhet av gifte diakoner

Ikke bare Kirken sentralt, men også Den nordiske bispekonferanse, og dermed OKB, krever avholdenhet av gifte diakoner. Bispekonferansens «Nordisk plan for permanente diakoners opplæring og tjeneste», godkjent av Vatikanet i 2010, sier i art. 14: «For de permanente diakoner gjelder de generelle forpliktelser og rettigheter for klerikere (jf. CIC kann. 273–289).» Så kommer det noen unntak, men ikke fra canon 277, som gjelder avholdenhet for gifte og sølibat for ugifte diakoner.

Henrik von Achen sier i sitt svar til vårt leserbrev i St. Olav nr 6/2011 at pave Paul VI i *Sacrum diaconatum ordinem* verken nevner sølibat eller avholdenhet. Her har Achen oversatt noe vesentlig, nemlig at paven holder seg til Kirkeretten av 1917. Paven sier i innledningen: «Derfor er først og fremst alt som er erklært i Kirkeretten [av 1917] om rettigheter og plikter for diakoner, enten disse rettighetene og pliktene er felles for alle geistlige, eller kun gjelder diakoner – alle disse, med mindre andre disposisjoner er foretatt – bekrefter vi og erklærer er fremdeles gyldige også for de som vil forbli permanente i diakonatet» (vår oversettelse).

Achen hevder at det er «temmelig åpenbart» at biskopene på annet vaticankonsil ikke forventet avholdenhet av gifte diakoner. Her er han på kollisjonskurs med Edward Peters, som hevder det stikk motsatte, nemlig at biskopene den gang ikke tenkte utenfor Kirkeretten av 1917. Vi er enige med Peters i dette, det ville være merkelig å fjerne en nesten 2000 år gammel tradisjon med apostolisk opprinnelse uten noen begrunnelse.

Achen beskriver Peters som «en amerikansk kanonist». Peters er ingen hvemsomhelst innen kirkerett. Han har doktorgrad i sivilrett og kirkerett, er professor i kirkerett og har arbeidet ti år i tribunaler i USA. Han er utnevnt av pave Benedikt til en av ca 12 rådgivere i Det høyeste tribunal av den Apostoliske Signatura i Vatikanet, hvor han er den første lekmann. Det er mange som har kommet til samme konklusjoner som Peters, men han er den som først gikk ut offentlig med det.

Vatikanets mønsterplan for diakoner fra 1998 nevner «en viss avholdenhet», og Achen mener dette betyr måtehold eller selvbeherskelse. Da ville «et visst måtehold» si å stille mindre krav til diakonene enn til oss vanlige lekfolk. Peters sier at en mønsterplan ikke kan avvike fra eller hevde noe annet enn Kirkeretten, derfor er den avholdenhet som beskrives her, den samme som i canon 277. Når man tenker på hvor neglisjert kravet om avholdenhet hadde blitt utover på 1990-tallet, ser Peters det som et svakt tegn på at Roma ville begynne å stramme inn dette kravet, siden uttrykket tross alt er tatt med i planen.

Achen skriver at ekteskapet er en del av det permanente diakonats karisma. Hvis vi tar ham på ordet, vil det si at en diakon som blir enkemann, bør gifte seg på nytt snarest, han har mistet en del av sin karisma, men Kirkeretten sier at en diakon som blir enkemann, ikke kan gifte seg på nytt.

Achen kommer med en tolkning av hvorfor Kirkeretten av 1983 ikke har noe unntak for gifte diakoner i canon 277: for det første *hensynet til et sølibat under press* – men det var ikke under press i 1983, tvert imot hadde det blitt styrket helt fra annet vatikankonsil, som understreket sølibatet og la grunnlaget for den sølibatets teologi som har vokst frem etterpå (jf. Thomas McGovern: *Priestly Celibacy Today*, Princeton 1998). For det andre at *magisteriet hadde sagt det så klart mange andre steder at det ikke trengte stå i Kirkeretten*. Men magisteriet har ikke sagt noe om dette andre steder.

Achen hevder at det permanente diakonat ville blitt brakt til opphør

hvis avholdenhet var påkrevd. Dermed beskrives gifte diakoner som en slags hobbygeistlige, som er med på alt som er morsomt, men overlater forsakelse og alvor til prestene som har gitt hele sitt liv til Kirken.

De gifte diakonene som ikke vil leve i avholdenhet, er etter vår mening med på å bryte ned respekten for sølibatet og prestestanden.

Samuel og Marianne Aga

Svar til Samuel og Marianne Aga

Kanoniker og konsultor for Den apostoliske signatur, prof. Edward N. Peters, mener at misforholdet mellom lovtekst og praksis når det gjelder diakonatet og gjeldende kirkeretts canon 277 §1 er et alvorlig problem. Ordlyden innebærer at alle klerikere, også gifte permanente diakoner, er pålagt seksuell avholdenhet. Siden denne forståelsen av spørsmålet imidlertid ikke er i samsvar med Kirkens praksis i ord og handling, mener han at Kirken bør begynne å praktisere etter lovens ordlyd. Marianne og Samuel Aga er enige.

Alt hva Kirken har gjort og sagt siden den dogmatiske konstitusjon om Kirken *Lumen Gentium*, teller åpenbart ikke for Peters, sammenholdt med ordlyden i CIC 1983, canon 277 §1. Heller ikke hva tre paver og dikasteriene siden har skrevet og sagt, eller hva Kirkens biskoper uten nevneverdige vanskeligheter har forstått. I sin blogg fra januar 2011 konstaterte han imidlertid at han stort sett var alene om sitt syn på saken og konkluderte: «Om Kirken vil det slik, må den vestlige kirkeretten endres her i stedet for bare å ignoreres».

Man spør seg hvorfor dette er et alvorlig problem for Edward Peters – og for Samuel og Marianne Aga? Hvorfor det er maktpåliggende å argumentere for en forståelse av kirkeretten som Kirken helt åpenbart ikke deler? Hvorfor ikke se på hva Kirken faktisk gjør, dens praksis gjennom snart 45 år? Svaret synes å være: fordi gifte diakoner som ikke vil

leve i avholdenhet, vil ha den geistlige status gratis, dvs. uten å forsake noe, mens prester gir hele sitt liv til Kirken. (Om det å være geistlig oppfattes som «status», har vi kanskje allerede noe av problemet.) «De gifte diakonene som ikke vil leve i avholdenhet, er etter vår mening med på å bryte ned respekten for sølibatet og prestestanden», skriver de to. Det naturlige svar er et spørsmål: «Hvordan det?»

Slik Kirken faktisk har utformet det, oppfatter noen altså det permanente diakonatet i den latinske ritus som en trussel mot pliktsølibatet for prester. Det har de lov å mene, men de må likevel være lojale mot magisteriet, omhyggelige med argumentasjonen, og i ordvalget være preget av det sinnelaget som binder oss sammen i den hellige kirke. Det er vanskelig for kommisjonen å se hvordan krav om avholdenhet for gifte diakoner skal kunne styrke presters sølibat. At det i praksis vil bringe diakonatet til opphør, synes rimelig sikkert siden 98 % av Kirkens diakoner lever i ekteskap. Både prester og diakoner tilhører geistligheten, men diakoner er ikke prester. Og selv for verdensprester er jo sølibatet et spørsmål om kirkelig disiplin og ikke knyttet til ordinasjonens vesen – hvilket i 2009 kom til praktisk uttrykk i pave Benedikts apostoliske konstitusjon *Anglicanorum coetibus*. Om sølibatet, historisk og i vår tid, kan man ellers si mye, også mye positivt, men her er det noe annet som drøftes.

Når det gjelder pave Paul VI's apostoliske brev *Sacrum diaconatus ordinem*, som i 1967 førte konsilets beslutning om det permanente diakonatet ut i livet, var det – igjen helt åpenbart – ikke bundet av gjeldende kirkerett fra 1917. Brevets art. 2. foretok en distinksjon mellom dem for hvem denne loven om sølibat for geistlige måtte gjelde, og andre som levde i gift stand. Det ble understreket at det her innførtes nye forskrifter til hvilke eksisterende disiplin måtte tilpasses (*disciplinam novis Concilii Oecumenici praeceptis accommodandam*). Og paven var tydelig i sin avslutning: «Vi forordner at alt som av Oss selv er bestemt i denne skrivelse, skal være gjeldende og rettskraftig, idet alle motstridende bestemmelser som

måtte finnes, settes ut av kraft.» For gifte diakoner var en av disse bestemmelsene den gamle kirkerettens canon 132.

Alt hva Kirken siden 1964 har sagt og praktisert med hensyn til det permanente diakonat for gifte menn, peker altså i annen retning enn ordlyden i canon 277 §1 og tilsier at formuleringen som den står, kun gjelder prester og ugifte diakoner. Dette blir da også forståelsen av art. 14 i Den nordiske bispekonferansens plan av 2010. Og selv om man faktisk oversetter *continentia* med «avholdenhet» (hvilket neppe er en sakssvarende oversettelse), sier direktoriet fra Vatikanet i 1998 av samme grunn i art. 61,2 at gifte diakoner bør praktisere «en viss avholdenhet» og bruker nettopp ikke formuleringen fra can. 277 §1: «fullstendig og vedvarende avholdenhet».

Innvendingen mot Edward Peters påpeking av misforholdet mellom lovtekst og virkelighet går på tolkningen av dette misforholdets betydning. For i all sin monumentale umusikalitet har Peters naturligvis et poeng som kirkerettslærd, nemlig at ordlyden i can. 277§1 faktisk ikke er i samsvar med Kirkens offisielle syn på saken, ei heller med dens entydige praksis. Man kan derfor være enig med ham i at noe bør endres. At dette «noe» da må bli paragrafens ordlyd og ikke Kirkens praksis er rimelig opplagt. CIC kan faktisk være i utakt med Kirkens syn. Det opplevde man for eksempel i oktober 2009 med pave Benedikts motu proprio *Omnium in mentem*. Da ble canones 1008 og 1009 endret for å bringe dem i samsvar med det forhold at diakoner ikke konfigureres til Kristus som Hodet, men til Kristus som Tjeneren. Endringene brakte altså ordlyden i samsvar med Kirkens forståelse. En liknende justering kunne med fordel komme når det gjelder canon 277 §1, siden denne ordlyden hos noen skaper forvirring om Kirkens krav til gifte diakoner.

Henrik von Achen, diakonkommissjonen i OKB

Med dette setter redaksjonen strek for denne debatten. Red.

Nytt om navn

Sr. M. Katarina Hodyr ble den 1. januar 2012 utnevnt til ny priorinne for St. Elisabethsøstrenes kommunitet i Tromsø. I hen-

hold til søstrenes konstitusjoner gjelder utnevnelsen for tre år og foretas av provinsialsuperior med samtykke fra hennes råd. Sr. M. Katarina overtar etter Sr. **M. Aloisia Brux**, som har vært priorinne i Tromsø i ni år.

Melding fra St. Elisabethsøstre/St. Olav

Sr. M. Faustyna Walczak ble den 9. januar 2012 utnevnt til ny priorinne for St. Elisabethsøstrenes kommunitet i Oslo. Sr. M. Faustyna overtar etter avdøde sr.

M. Rosaria Bernhart, som var priorinne i Oslo i ni år. Ved sr. Rosarias bortgang ble også vervet som provinsvikar vakant. Den 16. januar ble sr. **M. Agnes Nowak** utnevnt til dette. Sr. Faustyna ble i sin tur samme dato utnevnt til sr. Agnes' tidligere verv som provinsråds-søster.

Melding fra St. Elisabethsøstre/St. Olav

Caroline Louisa Maria Bond og **Herman Johannes Benedictus Gunnarsjaa** har avlagt sine temporære løfter for tre år i St. Dominikus fraternitet (legdomnikanerne). Seremonien fant sted i St. Dominikus kirke under messen den 13. januar.

Melding fra legdomnikanerne

I januar startet **Siri Blaser** som programkoordinator i Caritas Norge. Hun er statsviter med fordypning i utviklingsspørsmål og latinamerikakunnskap.

Siri har de siste fem årene studert og jobbet i El Salvador. I Caritas skal hun

jobbe med programmer og prosjekter i Latin-Amerika.

Caritas.no (26. januar 2012)

P. Alfonso Aguilar LC ankom Oslo og Norge 21. januar. Han skal virke som vikar for p. **Cristián Borgoño** i de to månedene han er på reise, og har i denne

perioden ansvaret for sjelesorgen for spansktalende katolikker i Oslo katolske bispedømme. P. Aguilar er født i 1967 i León (Spania), og avla evige løfter hos kongregasjonen Kristi Legionærer (LC) i 1993. Han ble presteviet i Roma julaften 1998 av kardinal Angelo Sodano. Av utdannelse har han en bachelor i teologi (1998), en doktorgrad i filosofi (1999) og master i bioetikk (2003) fra Pontifical Athenaeum Regina Apostolorum. Han arbeidet som professor i filosofi i Roma i perioden 2009–2011, og var kapellan ved Università Europea di Roma 2007–2011. P. Aguilar vil bo i Akersveien 6 og kan nås på Alfonso.Aguilar@katolsk.no eller 23 21 95 79 (privat)/ 23 21 95 66 (kontor).

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 24. januar 2012/St. Olav

Den 25. januar, på festen for Paulus' omvendelse, mottok sr. **Agnes David Lalu** drakten til søstrene på Katarinahjemmet. Sr. Agnes har bodd i kommuniteten og delt søstrenes

liv siden hun kom til Norge i november 2008, og har nå bedt om å bli overført til søstrenes kongregasjon, Dominicaines de Notre Dame de Grâce. Sr. Agnes trådte inn i kongregasjonen Dominican Sisters of our Lady of Remedies på Filipinene i 1995, avla første løfter i 1998 og senere evige løfter. Kongregasjonen Dominican Sisters of our Lady of Remedies har en kommunitet i Bodø bestående av to søstre. Sr. Agnes er utdannet lærer med en mastergrad i «Education major in Guidance and counseling», og en i «Religious Education». Hun har også et sertifikat som Montessori-pedagog. I Norge har hun virket som Montessori-lærer samtidig

som hun arbeider med en mastergrad i «Den gode hyrdes katekese». Fra januar 2012 overtok hun ansvaret for pensjonsdriften ved Katarinahjemmet.

Melding fra Katarinahjemmet

P. Wojciech Zaleskiewicz, som ankom Norge 1. juli 2011, flyttet den 1. januar til Porsgrunn. Hans nye adresse er Olavs gate 29, 3922 Porsgrunn.

St. Olav

P. Arulanandam Anthony Pillai, som siden desember 2010 er pensjonist, flyttet i november til Sandnes. Hans nye adresse er Egedeveien 3b, 4307 Sandnes.

St. Olav

Utnevelser

UTNEVELSER

Pave Benedikt XVI har den 5. januar utnevnt nåværende nuntius (pavelig ambassadør) til de nordiske land, H.E. msgr. **Emil Paul Tscherrig**, til ny nuntius til Argentina. Msgr. Tscherrig har tjenestegjort ved nuntiaturet i Stockholm i fire år. Han har tidligere vært stasjonert i Uganda, Korea og Bangladesh, samt i Vatikanets statssekretariat. Erkebiskopen bekrefter overfor katolsk, no at han overtar nuntiaturet i Buenos Aires allerede den 10. februar. Pave Benedikt har ennå ikke utnevnt hans etterfølger, men en kunngjøring ventes om kort tid.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 5. januar 2012

UTNEVELSER I OSLO KATOLSK BISPEDØMME

Biskop Bernt Eidsvig Can.Reg. av Oslo har den 21. november 2011 utnevnt p. **Fredrik Hansen** til dommer ved Tribunalen i Oslo katolske bispedømme. Utnevelsen gjelder for fem år.

St. Olav

Biskop Eidsvig har den 30. november utnevnt p. **Mariusz Semla** til kapellan i St. Josef menighet i Haugesund med virkning fra den 1. desember 2011.

St. Olav

Biskop Eidsvig har den 14. desember 2011 utnevnt dom **Benedict Michael Riede** Can. Reg. til studentprest i Bergen fra 1. januar 2012. Samme dato har

Foto: Martin Rinde

Diakonvielser i Oslo katolske bispedømme

Den 6. januar, på høytiden for Herrens Åpenbaring, ble **Ole Martin Stammestrø**, prestekandidat for Oslo katolske bispedømme, diakonviet av biskop Bernt Eidsvig i St. Olav domkirke i Oslo. Ole-Martin studerer for tiden i München og reiste tilbake dit etter vielsen.

Den 8. januar ble **Georg Aker**, **Sindre Bostad** og **Lars Jul Hansen**, kandidater for det permanente diakonat i Oslo katolske bispedømme, diakonviet av

biskop Eidsvig i St. Olav domkirke i Oslo. De tre permanente diakonene fortsetter i sine sivile yrker, men skal i tillegg virke i sine respektive menigheter, det vil si Larvik (Aker), St. Olav i Oslo (Bostad) og Arendal (Jul Hansen). På dette bildet fra 8. januar kan man se rekordmange diakoner. I første rekke fra venstre: Stammestrø, Bostad og Haavar Simon Nilsen OP. Til høyre for biskopen skimtes Henrik von Achen, deretter Aker og Jul Hansen. *St. Olav gratulerer!*

biskop Eidsvig løst dom **Lukas Stefan Lorf-Wollesen** fra sitt oppdrag som studentprest i Bergen med virkning fra 1. januar 2012.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 19. desember 2011

Siden 1. august 2011 har p. **Jagath Premanath Gunapala OMI** administrert to av menighetene i Østfold: Halden og Fredrikstad. Biskop Eidsvig har med virkning fra 1. januar 2012 løst ham fra oppgaven som sogneadministrator i St. Peter menighet i Halden. Hans medbror p. **Roman Kunkel OMI** ble samtidig utnevnt til sogneprest i Halden, med virkning fra 1. januar 2012.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 28. desember 2011

Biskop Eidsvig har den 23. desember utnevnt **Joel Asprion**, **Aneta Hermansen**, **Maria Teresa Mutuc Strømmen** og **Ta Hoang Vy** til ekstraordinære kommunionsutdelere for St. Gudmund menighet på Jessheim. Utnevelsen gjelder for tre år fra utnevnelsesdatoen.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 16. desember 2012

UTNEVELSER I TRONDHEIM STIFT

Biskop Bernt Eidsvig, apostolisk administrator av Trondheim stift, har den 31. desember 2011 utnevnt tre medlemmer til finansrådet i stiftet fra 1.1.2012 for en periode på fem år: **Per Albert Vold**, **Sam Ntagungira** og **Tor Skjeflo**, sammen med Dom **Albert Mączka** Can. Reg. (generalvikar) og **Unn Lindgard Madsø** (kansellist og økonom).

Melding fra Trondheim stift/St. Olav

UTNEVELSER I TROMSØ STIFT

Biskop Berislav Grgić av Tromsø har den 22. november 2011 utnevnt pater **Christian Wojcik** O.Cist. til sogneprest i Den hellige families menighet, Storfjord.

Biskop Grgić har den 14. desember 2011 utnevnt pater **Marcin Tomasz Pater** til kapellan i Den hellige families menighet, Storfjord.

Katolsk Informasjonstjeneste (Oslo) 16. desember 2011

In Memoriam

Foto: St. Franciskusøstrene

Pia (Maria) Hersbach SFX

Født: i De Breemster, Nederland, 5. mai 1928
Død: 17. desember 2011 på Marias Minde, Bergen
Begravet: 23. desember 2011 fra Vår Frue Kirke, Marias Minde

Sr. Pia ble født i De Breemster, Holland, i 1928. Hun hadde syv søsken, alle jenter. Hun trådte inn i kloster i Bussum, Nederland, i april 1951 og kom til Norge i oktober. I Sylling ble hun ikledd som novise og fikk sitt første novisiatsår. I 1952 kom hun til Moderhuset, Nygårdsgaten 3 i Bergen. Som utdannet lærer hjalp hun til på St. Paul skole, mens hun fortsatte med norskundervisning og opplegget for andreårsnoviser. I 1953 avla hun de første hellige løfter, og i 1956 de evige. Hun var glad i sitt kall livet ut.

Sr. Pia studerte meget på egenhånd og ble fort flink i norsk. Hun ble ansatt i fast stilling på St. Paul skole og underviste førsteklasinger i flere år. Hun tok seg spesielt av de svakere elevene, noe foreldrene var takknemlige for. Ute i skolegården deltok sr. Pia i lekene med barna.

I sommerferien tok sr. Pia kurs i sløyd og håndarbeid, noe hun virkelig kunne. Hun lærte villig fra seg til de søstre som hadde interesse for det, men som aldri hadde fått anledning til å gå på kurs. Å glede og hjelpe andre var hennes kjennemerke. Mange unge søstre lærte av sr. Pias gode eksempel.

I 1966 tok sr. Pia videreutdanning på en spesialskole i Oslo, og i 1968 fikk hun diplom som spesialpedagog. Hun bodde på Katarinahjemmet mens hun gikk på skolen, og dette var en rik tid

hun ofte snakket om. Hun fikk, som hun sa, mer enn husrom og mat, hun fikk styrket sitt kall og åndelige liv ved å være med i søstrenes fellesbønn og hyggelige samvær.

Da hun kom tilbake til Bergen i 1968, fikk hun fast stilling som spesiallærer på Nordnes Folkeskoles spesialavdeling, en stilling hun hadde til 1985. Hun stortrivdes der, men så behovet for religionsundervisning for katolske barn. Hun tok ett års religionskurs i München i 1986 og flyttet i 1987 til Stavanger, hvor hun ga religionsundervisning samtidig som hun tok på seg sakristanstillingen i St. Svithun. For sr. Pia var det å være sakristan ikke et arbeid, det var en ære å kunne yte noe for Kirken, prestene og menigheten samtidig som hun var i nærheten av tabernaklet. Hun var klar over at en dag ville hun måtte forlate denne stillingen, så hun lærte opp en dame i menigheten etter alle kunstens regler. Denne damen visste å sette pris på alt sr. Pia hadde lært henne, og hun har besøkt henne regelmessig i de årene sr. Pia har vært syk. Hun er fortsatt sakristan i St. Svithun.

I 1995 flyttet sr. Pia til Hønefoss, hvor hun også var sakristan og hjalp til i huset. I 1998 ble kommuniteten på Hønefoss nedlagt, og sr. Pia kom til Maria Minde i Bergen og overtok ansvaret for søstrenes spisetue. På den tiden var det 20 søstre til bords ved hvert måltid. Sr. Pia passet godt på at alle hadde det de trengte, hun pyntet bordet til fest, og det manglet aldri på noe.

I 2007 var sr. Pia med på St. Pauls tur til Roma. Takket være gode medreisende gikk det bra. Like etter at hun kom hjem, fikk hun diagnosen arteriesklerose i hjernen. Symptomene ble mer uttalte etter hvert, og snart ble hun flyttet til sykeavdelingen, hvor hun trivdes godt. Hun var alltid fornøyd og takknemlig for alt personalet gjorde for henne.

Siden juli i år har sr. Pia vært sengeliggende. Hun fikk sykesalvingen mens alle søstre sto rundt henne, noen dager før hun døde. Hun var bevisst til det siste.

Vi lyser fred over hennes minne.

St. Franciskus Xaveriussøstrene

In Memoriam

Foto: St. Josephsøstrene

Sr. Marie-Louise Penkhues CSJ

Lever vi, så lever vi for Herren, og dør vi, dør vi for Herren; i livet som i døden hører vi Herren til! (Rom 14,8)

Født: 20. april 1927 i Hubertsgrund/Schlesien/Tyskland
Død: 19. januar 2012 på St. Josephsøstrenes Hjem, Oslo
Begravet: 27. januar 2012 fra St. Josephsøstrenes Hjem

Søster Marie-Louise Penkhues ble født 1927 i Hubertsgrund i Schlesien/Tyskland og begynte sitt postulat i 1947 hos St. Josephsøstrene i Alsbachten/Tyskland. Hun hadde sitt novisiat på St. Joseph Institutt i Oslo, hvor hun avla sine første løfter i 1949 og sine evige løfter i 1952. Hun var en av de første søstrene som tok artium på Hartvig Nissen Pikeskole (i 1953), og mange søstre fulgte i hennes spor der. Sin teologiske utdanning hadde hun ved universitetet i Münster/Tyskland og fikk Missio Canonica i 1964.

Sr. Marie-Louise har alltid vært kjent for å være en dyktig lærerinne og hadde særlig anlegg for å undervise barn. Hun var meget kreativ i arbeidet med liturgiske tekster for både søndagsskole, førstekomunionsbarn og mange barnegudstjenester, hvor hun hadde et godt samarbeid med vår kjære p. Ronald Hölscher OFM. Hennes solide og grundige teologiske utdanning kom godt med. Hun underviste i mer enn 20 år på St. Sunniva skole, og hun fikk ansvar for katekesen også utenfor skolen.

Sr. Marie-Louise hadde en stor misjonsiver, og etter et teologisk fornyelsesår i Cincinnati i USA virket hun fra 1977 i ti år i Monrovia, Liberia. Der var hun også aktiv i barne- og

voksenkatekese og oppbyggingen av menigheter. Etter en stor trafikkulykke med mange smerter og plager fortsatte hun likevel i misjonen. I 1987 kom hun tilbake til St. Joseph Institutt, underviste på St. Sunniva skole og hadde vikartimer i resepsjonen.

Hun flyttet til forskjellige steder og underviste både barn, ungdom og voksne i Albachten, Oslo og Fredrikstad. Fra 1993 til 2004 var hun menighetsassistent i Halden og gjorde en god innsats i å bygge opp menighetene der. Hun hadde mange konvertitter både i Fredrikstad og Halden, som igjen ble en stor ressurs for menighetene.

Innenfor ordenen har hun innehatt mange tillitsverv både som novisiats- og junioratsleder og som forstanderinne både på Vor Frue Villa i Oslo, i Albachten og i Fredrikstad.

Hun var et eksempel på trofasthet og utholdenhet som bunner i et fromt og pliktoppfyllende liv som St. Josephsøster. Hun holdt seg à jour innenfor teologien og beriket kontaktklubben i St. Hallvard/Oslo med sitt nærvær og sine inspirerende innlegg i mange år.

Det er mange skoleklasser og studenter som har kommet til Grefsen og nytt godt av hennes grundige teologiske viten. Hun hadde mange kontakter, og mange vil savne henne dypt.

Fra 2004 var hun på St. Josephsøstrenes Hjem på Grefsen. Men også her kjente hun ikke til lediggang. I sin fritid, og når hun satt i resepsjonen på Grefsen, laget hun de fineste håndarbeidene til vår julebasar. Hun innehadde også en stor oppgave i å undervise våre kandidater, postulanter og noviser fra Vietnam i norsk grammatikk.

Ja, vi takker henne for hennes store innsats i vår provins og for Kirken og samfunnet i Norge. Hun var en med-søster full av iver for Guds rike. Hennes klosterliv var fast forankret i en dyp tro. I hennes kontakt, også gjennom en rik korrespondanse, formidlet hun sin levde spiritualitet

og kjærlighet til Gud og St. Josephsøstrenes kongregasjon.

De siste årene, og særlig de siste månedene, ble hun plaget av voldsomme ryggsmertor, og etter et lengre sykehusopphold i november-desember 2011 kom hun tilbake til St. Josephsøstrenes Hjem på Grefsen. Hennes apostolat ble da mer et bønnens og lidelsens apostolat. Hun sovnet stille inn den 19. januar 2012. La oss be for henne. Hun vil gå i forbønn for oss og hele Kirken, som hun alltid følte en sterk sendelse til. **Måtte hun hvile i Guds fred!**

St. Josephsøstrene

In Memoriam

fra kirke.no

Søster M. Rosaria Bernhart

- Født:** 29. september 1930 i Mainz am Rhein, Tyskland
Død: 9. desember 2011 på Nordstrand, Oslo
Begravet: 15. desember 2011 fra St. Hallvard kirke, Oslo

Søster M. Rosaria Bernhart ble født den 29. september 1930 i Mainz am Rhein i Tyskland. Hun trådte inn hos Elisabethsøstrene den 21. mai 1950 i Oslo. Den 6. mars 1951 reiste hun til Hohenbuchau i Tyskland. Der ble hun ikledd året etter, den 22. januar 1952. Sine første løfter avla hun den 2. februar 1953 i Reinbek ved Hamburg og de evige løfter den 24. oktober 1958 samme sted. Etter avleggelsen av de første løftene ble Oslo søster M. Rosarias kommunitet, og i Oslo ble hun værende hele sitt klosterliv – først i Urtegaten fra 6. februar 1953 og deretter ved Elisabethhjemmet på Nordstrand, der hun tilhørte kommuniteten fra 1975 til sin død den 9. desember 2011 etter 58 års klosterliv.

De første årene i Urtegaten hjalp hun til på kjøkkenet og var samtidig under utdanning i orgelspill. Hun hadde ansvar for søstrenes vaskeri og hjalp blant annet med sjåførtjenester etter at hun i 1966 tok sertifikat. Fra 1970 til 1975 gikk hun på stedets realskole og gymnas. Etter utdannelsen arbeidet hun som arbeidsterapiassistent for de eldre hos søstrene på Nordstrand og fortsatte sitt arbeid i vaskeriet. Samtidig tjenestegjorde hun som organist både på Elisabethhjemmet og i St. Hallvard menighet. I mange år var hun også aktiv korsanger. Siden 1992 hadde hun en del sekretærarbeid for provinsialsuperior. I 12 år var hun provinsialøkonom for Elisabethsøstrenes norske provins. Siden 2003 var hun konvents superior for søstrene på Nordstrand og fra 2008 provinsialvikar i Elisabethsøstrenes norske provins.

Søster M. Rosarias karakteristiske trekk, som kom tydelig frem, var først og fremst bønn. Hun var et bønnens menneske, om det var tidlig eller sent, om hun var hjemme eller på reise, om hun var uthvilt eller trett. Hun ba mye privat og satte stor pris på bønn i fellesskap. Musikk og sang var hennes store lidenskap. Hun var alltid ivrig etter å planlegge spill og sang, ikke bare til kirkelige høytidsdager, men til forskjellige fester. Med den samme entusiasme, interesse og helhjertethet forbedret hun den daglige hellige messe og tidebønnene. Hun var veldig trofast i å øve på orgelet hver dag – orgelet var hennes kjære instrument. Hun gjorde i stand et storartet notearkiv, som andre kan benytte med glede.

Hun var alltid opptatt av å huske søstrenes og våre pensjonærers navnedager, jubileer og bursdager med ulike musikalske arrangementer – inkludert en fløytekonserter til vekking. Mange søstre vil huske henne som en iherdig organistkursdeltager internt i kongregasjonen, der hun bidro med sin strålende og flittige tilstedeværelse.

Ved siden av kapellet var det i vaskeriet man gjerne fant henne. Noen sa en gang at søster M. Rosaria spiller like mye og fint på alle vaskemaskiner som på orgelet. Og det var sant. Hennes

forts. side 39

Foto: Anne-Mette O. Kireheim SS.CC.

Historisk bygg blir fireetasjers menighetssenter.

Kristiansand

Full fart i byggeprosjektet i St. Ansgar

Av Tore Heidenreich,
leder av menighetsrådet

Endelig skjer det noe, vil nok mange si i St. Ansgar i Kristiansand. Etter flere år med planlegging og diskusjon av ulike løsninger, er nå arbeidene i god gjenge.

Planene begynte allerede under sogneprest Heinz-Josef Cartrein SS.CC., og nå i slutten av november startet arbeidene med Frode Eikenes som sogneprest.

En fordel med lang tid til planlegging har vært at det har bygget seg opp midler til å løse deler av finansieringen. Prosjektet, som omfatter nytt menighetssenter samt ny og større kirke, har i utgangspunktet en kostnadsramme på 18,6 millioner. Menigheten i Kristiansand har i likhet med alle menigheter i

bispedømmet hatt en solid vekst de siste årene, og allerede før jul ble medlem nummer 3000 registrert. Plassproblemene har lenge vært store – ikke rart når vi vet at kirkerommet kun har 120 sitteplasser.

Arkitekt Jæger har tegnet et kirkelokale som har plass til mer enn 300 personer. Dette muliggjøres ved at hele kirkerommet snus og veggene til det som i dag er menighetslokale rives, slik at også det blir en del av kirkerommet. En annen konsekvens er at presteleiligheten i kirkebyggets andre etasje nå også blir en del av selve kirken. Men før kirken skal ombygges, er vi godt i gang med naboeiendommen – det som lokalt kalles for KIGA (KirkeGaten).

Historisk bygg

Mens den nåværende kirken stod ferdig i 1981, er KIGA historisk mye eldre, ja, så gammel at rivning ikke var noe alternativ, og heller ikke tillatt. KIGA ble bygd i 1895, og her har menigheten tidligere hatt både kapell, prestebolig, skole og menighetslokaler. Senere var bygningen en periode utleid til Kristiansand kommune, som blant annet hadde sin legevakt i lokalene. Fram til august 2010 har også vår vaktmester hatt leilighet her, og vi har hatt leiligheter for prestene og undervisningsrom til katekese i bygget. I kjelleren hadde også menigheten en tid sitt eget trykkeri.

KIGA ligger vegg i vegg med det hospital som St. Josephsøstrene i sin tid drev, og som ble solgt til Kristiansand kommune. Kommunen har drevet dette som et omsorgssenter for eldre, men dette skal nå selges. Hvem vet, det er røster i menigheten som tenker på skole, men til det trengs penger, mange penger ...

Det som er sikkert, er at KIGA nå blir vårt nye menighetssenter. Arbeidet startet her i slutten av november, og senteret vil romme ny og større menighetssal med tidsriktig kjøkken, kontorer for prester og sekretær, presteleiligheter og ikke minst undervisningsrom i toppetasjen der det hittil bare har vært loft. Kontrakten med den lokale entreprenøren sier at KIGA skal stå ferdig i mai, dagbøter vil påløpe dersom ikke entreprenøren er ferdig til rett tid. Vi håper å kunne starte ombyggingen av kirken noe før KIGA er ferdig. Menighetssalen og presteleilighetene må være

klar til bruk før vi starter med kirken. Det er blant annet forutsatt at messene skal kunne feires i menighetssalen.

Finansiering og fremdrift

KIGA er den delen av prosjektet som er mest kostbar. Av hensyn til byggets alder kan vi ikke gjøre endringer med den ytre fasaden. Men vi kommer til å sette i stand fasaden ved blant annet å utbedre de skader som har vært, en del stein må skiftes ut, og vinduene vil bli tilbakeført til sin opprinnelige stil. Etter indre rivning stod bare skallet igjen, og det viste seg også at det var betydelige sopp- og råteskader i treverket. Dette har gjort at det er besluttet å satse på betong mellom etasjene, noe som fordyrer prosjektet med en snau million.

Kanskje sparer vi på andre områder, blant annet sprinkleranlegg, men vi må nok totalt sett regne med en merkostnad før vi er i mål. Så vi i St. Ansgar er takknemlig for all den drahjelp vi kan få når det gjelder finansiering. Vi er takknemlig for hva Oslo katolske bispedømme har bidratt med, 100.000 euro fra Diasporakommisariatet i Tyskland til presteleilighetene og ikke minst for den støtten mange medlemmer i St. Ansgar yter gjennom så vel faste- som engangsbidrag. I øyeblikket bidrar medlemmene med nær 45.000 kroner i måneden i faste gaver. En ekstra gulrot har vi fått i år fra OKB, som bidrar med samme beløp som vi klarer å tegne i nye avtaler blant medlemmene, dog begrenset opp til 500.000. Klarer vi å få inn det beløpet, har vi den millionen vi trenger for å dekke inn sopp- og råte-merkostnaden! Bispedømmets eiendomsansvarlig Hai-Nam Vy har også vært svært hjelpelig som rådgiver i prosessen.

Justeringer vil der alltid bli under marsjen, vi har blant annet utvidet kjøk-

Foto: Anne-Mette O. Kireheim SS.CC.

Mens fasaden er verneverdig, blir innsiden av bygget totalrenovert.

kenet, etablert toalett i loftsetasjen og diverse annet, som nok endrer noe ved kostnadsbildet.

Så langt har vi ikke fått noen signaler om at fremdriften sprekker, så vi er optimister og håper at menighetssenteret står ferdig som planlagt, og selve kirken kanskje litt utpå høsten. Entreprenøren har antydnet en byggetid på selve kirken på ca fire måneder, uten at endelig kontrakt her er inngått.

Foto: Anne-Merete Kjørdam St. CC

88 år og igjen sentral i et byggeprosjekt i St. Ansgar

Vår arkitekt **Thomas Jäger** har vært delaktig i det som har vært av byggeprosjekter i St. Ansgar i Kristiansand de siste 50 år. Thomas innvandret fra Ungarn i 1956, og han ble raskt en sentral skikkelse i menigheten. Han var også leder av Menighetsrådet en periode.

Foto: Thomas Jäger

I perioden 1979–1981 var han primus motor og arkitekt for det kirkebygget vi har i dag. Dette ble innviet 17. oktober 1981. Den gang var det Norbert Haunschild som var sogneprest. Menighetens engasjerte byggeleder var da Jens Skov-Skov, og han er også med på laget nå. Så det er en rutinert duo vi har til å gjennomføre prosjektet, begge er viktige som bindeledd mellom byggekomiteen og entreprenøren.

Thomas arbeidet en lang periode i Kristiansand kommune, og han var byplansjef da han gikk av for aldersgrensen i 1994. 18 år senere driver han fremdeles sin egen privatpraksis i Vennesla, hvor han også er bosatt.

forts. fra side 37:

arbeidsomhet kom storartet til sin rett her. Hun var svært ordentlig og nøye både med bordduker og pussekluter. I mange år vasket hun kirketøy med kjærlighet og ømhet, og en ren alterduk var hennes prioritet. Hun elsket at ting var rene. Hun sparte aldri på seg selv og gikk og vasket der det trengtes uten å nøle. Hennes hjelpende hånd og offervillighet fikk mange erfare.

Søster M. Rosaria var alltid veldig engasjert i å gjøre våre beboeres dager glade og trygge. De mange oppgaver hun etter hvert fikk i klosteret, gjorde disse aktiviteter litt sjeldnere. Men det var i tidligere år mange møter på vevstua. Det var mange felles feiringer av bursdager med et dekorert frokostbrett om morgenen, hjelp med innkjøp og vask. Hun var svært ukomplisert i relasjoner, enkel og oppriktig. Hennes gode humør, åpenhet og smil løftet og oppmuntret. For henne fantes det ikke noe som var umulig, og hun fant tid til alt som trengtes. Sykdom

og tretthet klarte ikke å hindre henne i de mål og oppgaver hun hadde påtatt seg. Hun utførte dem med hengivenhet, utrettelighet og glede. En stor og ekte kjærlighet til Kristus – hennes Brudgom – var kilden til hennes trofaste ordensliv, til hennes lydighet. Hun var et sanndru Kristi vitne. Hun var ikke redd for å ta opp vanskelige livsspørsmål og legge ut på dypet.

Søster M. Rosaria hadde allerede følt seg dårlig i noen måneder da legebesøk og nærmere undersøkelse i mai ga diagnosen vi alle fryktet: lungekreft. Hun tok den imot i tillit til Gud og håpet at han også ville hjelpe, styrke og lede henne i denne smertelige sykdommen. Hun forsøkte alltid å samle alle sine krefter og på den måten hjelpe seg selv så godt hun kunne. Som i hele sitt liv, var hun opptatt av andre mennesker; i sine siste dager følte hun en stor taknemlighet overfor alle som hjalp henne og sto henne nær i hennes lidelse. Dagen før hun døde fikk hun et brev med penger

til et messestipend. Umiddelbart ba hun vår kapellan om å feire messen for alle som hjalp og pleiet henne i sykdommen. Han leste messen i denne intensjonen på det som skulle bli hennes dødsdag.

De siste dagene gikk kreftene fort tilbake. Hun ble svakere og hadde mye vondt. Men hennes styrke og mot var den hellige kommunion hun tok imot hver dag. Søster M. Rosaria tok også imot sykesalvingen. Hun følte at dødstimen nærmet seg og var seg øyeblikket bevisst. Hun ønsket at provinspriorinnen skulle stå ved hennes seng. Søster M. Asumpta holdt Søster M. Rosarias hender i sine. De ba høyt *Hill deg, Maria*. Søster M. Asumpta sa tre ganger: *Herre, i dine hender overgir jeg min ånd*, og søster M. Rosaria utåndet fredelig.

Vi lyser fred over vår kjære avdøde søster M. Rosarias minne.

St. Elisabethsøstrene

«Og du skal bli til velsignelse» (1 Mos 12,2)

Hele Guds skaperverk er en velsignelse. Etter å ha skapt menneskene, velsignet Gud dem og sa: «Vær fruktbare, og bli mange, fyll jorden og legg den under dere» (1 Mos 1,28).

Velsignelser er meget sentrale i Bibelen. Det er imidlertid først ved Abraham at Guds velsignelser strømmer videre til alle slektsledd på jorden, for han sa til Abraham: «Jeg vil velsigne deg, og i deg skal alle slektsledd på jorden velsignes» (1 Mos 12,1–3).

Når Gud velsigner, er det samtidig ord og gave. Han sier noe godt til oss, og han gir oss noe som er godt for oss. Fordi vi mottar velsignelser fra Gud, kan vi velsigne ham, og vi uttrykker det ved å tilbe, takke og lovprise ham. Når vi i Den hellige messe frembærer brød og vin, svarer vi: «Velsignet være Gud i evighet.» Og Sanctus slutter med: «Velsignet være han som kommer i Herrens navn.» I slutten av messen velsignes vi av presten.

Velsignelse er altså først og fremst en lovprisning av Gud for livet han gir og opprettholder, og en takk for hans kjærlighet og troskap. Vår bønn om Guds velsignelse og beskyttelse kommer først i annen rekke.

Fordi vi mottar velsignelser fra Gud, kan hans velsignelser gjennom oss gis videre til andre, slik som Gud sa til Abraham: «Du skal bli til velsignelse for etterkommerne.» I 1 Pet 3,9 står det: «Dere skal velsigne. For dere selv er kalt til å få velsignelse.»

Velkjent er den såkalte aronittiske velsignelse (4 Mos 6,24–26): «Herren velsigne og bevare deg, Herren la sitt

ansikt lyse over deg og være deg nådig. Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.»

Velsignesskikker. Vårt liv må stå under Guds velsignelse og vern hvis det skal lykkes. Det er fremdeles mange som ønsker å bli velsignet eller å få religiøse gjenstander velsignet. De ber presten om å velsigne et kors, en medalje, en rosenkrans, lys og lignende. Disse ting skal være til beskyttelse for dem.

Vi gjør korstegn med vievann når vi kommer inn i kirken, til minne om vår dåp og for å bli rensset fra synd. Noen tar også vievann med hjem. Der kan de velsigne barna før de skal sove, og de kan selv ta vievann før de legger seg. Man kan dessuten be presten velsigne en ny leilighet eller bolig. En fin skikk er å be Gud om å velsigne maten før måltidet.

Noe av det beste man kan si om et menneske, er at han/hun er en velsignelse for andre fordi det går slik en god og velgjørende innflytelse ut fra dem. Ved å vise kjærlighet, være rede til å tilgi, være preget av tro og håp, kan vi bli til velsignelse for andre. På denne måten gir vi dem livsmot. De kan føle seg godtatt slik at noe nytt kan vokse frem og blomstre. Slike mennesker bidrar til at verden blir et sted med mer varme og trygghet.

Det gode i oss er fra Gud, og det er gitt oss for at vi skal dele det med andre. Det gode i oss gjør andre godt. Guds kjærlighet skal stråle ut av oss. Det er mulig for oss fordi det er slik som det står i Ef 1,31: «Lovet være Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, han som i Kristus har velsignet oss med all Åndens velsignelse i himmelen.»

En passende avslutning kan være et sitat fra 2 Kor 9,6: «Den som står rikelig, skal høste med rik velsignelse.»

Bønn

Gud, opphavet til alt liv, velsign oss med lyset av ditt nærvær.

*Velsign oss så vi kan velsigne andre.
Gi oss hender som helbreder, et hjerte som hører,*

åpne øyne og modige skritt som forbereder fredens vei.

Velsign oss, så vi kan styrke andre og gi dem håp.

*fordi du har gitt vårt eget håp vinger.
Velsignet være du, Herre, i all evighet.
Amen.*

Sr. Marie-Louise Penkhues CSJ døde den 19. januar i år. Hun hadde forberedt dette utkastet til *Klostertanker*. Vi trykker det uendret.

ST. OLAV

Vi takker!

I 2011 kom det inn i alt kroner 384 834 til St. Olav. I januar 2012 kom det inn kroner 14 050.

Takk til alle våre givere!